

**Evangelium
v knize Galatským**

E. J. Waggoner

Evangelium
v knize
Galatským

Recenze
od E. J. Waggonera

Vytištěno služebností

Maranathamedia.cz

„Od té doby, kdy jsem minulou sobotu prohlásila, že pohled na smlouvy, jak ho vyučuje bratr Waggoner je pravdivý, zdá se, že mnohým myslím to přineslo velkou úlevu.“

Ellen Whiteová, dopis 30, 1890

E. J. Waggoner

Oakland, Kalifornie, 1888

VYSVĚTLIVKA

Tento dopis byl napsán k uvedenému datu, ale z určitých důvodů jsem považoval za nejlepší jeho odeslání odložit. Mezi ty hlavní patřila obava, že se mé jednání v dané věci bude jevit jako neuvážené, a také touha poradit se s jinými, kteří mají větší zkušenosti. Téměř dvouleté zpoždění mi poskytlo dostatek času na pečlivě opakované posouzení věci a zabránění tomu, aby se to jevilo jako ostrá výměna názorů. Považuji za nejlepší, a to i v tuto pozdní dobu, abych záležitost poslal v podobě dopisu, tak, jak byl původně napsán. Samozřejmě, je třeba to chápat tak, že záměrem není vysvětlit knihu *Galatským* – to by si vyžádalo knihu několiknásobně větší, než je tato. Snažil jsem se zde jen uvést na správnou míru některé chybné názory, aby ti, kteří čtou, byli připravení na studium epištoly *Galatským* s větším užitekem, než tomu bylo doposud.

Také by se mělo uvést, že tato knížečka není vydaná pro všeobecné šíření. Je určená jen těm, kterým se dostala do rukou rozprava staršího Butlera o knize *Galatským* a snad i několika jiným, kterým toto téma obzvláště zaměstnává mysl. Nikdo nemůže více toužit po tom, aby se vyhnul kontroverzní povaze v záležitostech určených pro širokou veřejnost, než sám autor.

Jedinou touhou pisatele je to, aby tento dopis utišil spor, pomohl uvést rodinu Boží do jednoty víry v Kristu Ježíši a urychlil čas, kdy Jej služebníci Boží uvidí tvář v tvář.

E. J. W.

STARŠÍ GEO. I. BUTLER, Battle Creek, Michigan

Milý bratře,

hodně přemýšlím o otázce zákona v listu *Galatským*, které se věnovala určitá pozornost na nedávném zasedání Generální konference, a mnozí o ní od té doby nepochybně přemýšlejí více, než předtím. Velmi mně bylo líto, že každá chvíle byla tak nabitá, že jsme si o tom tématu nemohli popovídat. Je pravdou, že o věci se diskutovalo v omezené míře na setkáních Teologického výboru, ale samozřejmě, to málo, co se dalo za daných okolností říci, nebylo dostatečné na uspokojení ani jedné dotčené strany. Víím, že jsi po celou dobu nadmíru zaneprázdněn a ani já sám nemám času nazbyt, ale tato záležitost je mimořádně důležitá a věnovalo se jí tolik pozornosti, že ji nyní za žádných okolností nelze ignorovat. Pamatuješ si, že jsem uvedl, že ve Tvé rozpravě je několik bodů, které se mi jeví tak, jakoby naznačovaly nesprávné pochopení mého stanoviska z Tvé strany. Proto bych chtěl na některé z nich poukázat. Dříve, než zajdu do podrobností, chtěl bych nejdříve říci, že – jak jsem Tě ubezpečil v Battle Creeku – nepřechovávám v této věci ani nejmenší osobní pocit. Jediným záměrem toho, co jsem napsal v časopise *Znamení* (angl. *Signs*) bylo prospět poučením o důležitém biblickém tématu. Nepsal jsem kontroverzním způsobem, zvláště jsem se vyhýbal čemukoli takové povahy. V tomto i v jiných tématech bylo mým cílem psát tak, abych v nikom nevzbudil bojechtivost, ale abych představil jednoduchou biblickou pravdu a odstranil tak z cesty námitky dříve, než by byly vzneseny. Zadruhé, není možné, abych poukázáním na několik z bodů v Tvé rozpravě řádně představil moje [4] vlastní stanovisko. Abych tak učinil, chtěl bych vzít knihu *Galatským* bez odkazování na to, co o ní řekl někdo jiný. V mých člancích v časopise *Znamení* jsem zmínil jen pár bodů, které by se mohly jevit jako námitky vůči zákonu, a které se často citují, jakoby dokazovaly jeho zrušení, abych ukázal, že ve skutečnosti jsou to ty nejsilnější argumenty pro věčné trvání zákona.

Také bych chtěl říci, že si myslím, že byla spáchaná velká křivda v narážkách na lekce v časopise *Instruktor* (angl. *Instructor*). Kdyby se ukřivdilo jenom mně, málo by to znamenalo. Zdiskreditovaly se však ty lekce, což podstatně oslabilo vliv důležitého tématu, o kterém pojednávaly, a ještě k tomu, když ani jeden v nich použitý text nedostal jinou aplikaci než tu, kterou zastávali přinejmenším ti z našeho lidu, kteří psali o témže tématu. Každé stanovisko vyjádřené v těch lekcích je dokonale v souladu s díly vydanými našimi lidmi a dá se z nich vyčíst. Toto bylo dokázáno před výborem. A nevím o tom, že by bylo našimi lidmi před vyjitím Tvé rozpravy o některém textu použitým v těch lekcích

někdy vytištěno jiné stanovisko. Z tohoto důvodu si upřímně myslím, že spravedlnost si žádá, aby byly veřejně napraveny přinejmenším dojmy o tomto tématu vyjádřeném ve Tvé rozpravě.

Co se týče vhodnosti publikování dané věci v časopise *Znamení*, když jsem to udělal, nemám k tomu co dodat. Ať v tomto ohledu je vyslovena jakákoliv kritika, ochotně ji přijímám, jak jsem to již udělal. Ale chci říci, že se neřeklo anebo nenapsalo nic, co by v nejmenším otřáslou mou důvěrou v pravdivost toho, co jsem zveřejnil ve *Znameních*. Za těmi stanovisky si stojím a dnes se z nich raduji ještě více, než kdykoliv předtím. Také bych chtěl co nejdůrazněji protestovat proti obvinění, že jsem si z časopisu *Znamení*, a ještě mnohem méně z *Instruktora*, udělal prostředek nekalé výhody před kýmkoli z našeho lidu. Dále uvedené citáty ukáží, že já nejsem ten, kdo se odchýlil od standardních děl našeho lidu.

Nyní přistoupím k uvedení několika bodů v pamfletu, budu je uvádět v pořadí, v jakém se objevují. Na straně 8 říkáš: [5]

„Hospodin vyvolil Abrahama a jeho potomky, aby byli jeho zvláštním lidem. Byli jim až do kříže. Dal jim obřad obřízky – znamení vyřezaného na těle – jako znamení jejich oddělení od zbytku lidské rodiny.“

Toto zdánlivé nepochopení povahy obřízky se objevuje v celém Tvém pamfletu. Zdá se být divné, že by tomu tak bylo, když o ní apoštol Pavel hovoří tak jasně. V **Řím 4:11** o Abrahamovi čtu: **„A znamení obřízky přijal jako pečeť spravedlnosti z víry, kterou měl ještě před obřízkou, aby byl otcem všech věřících mezi neobřezanými, aby tak také jim byla připočtena spravedlnost.“**

Vhodnost tohoto rituálu jako znamení spravedlnosti se ochotně zjeví každému, kdo rozumí fyzickým újmám, před kterými obřízka chrání. V současnosti ji lékaři často vykonávají jako prevenci tělesné nečistoty. Za tímto účelem ji vykonávaly mnohé starověké národy. Herodotus (2:37) mluví o Egypťanech: *„Obřízku vykonávají v zájmu čistoty, považují za lepší být čistý, než vzhledný.“* Profesor Von Orelli z Basileje píše v Schaffově a Herzogově Encyklopedii: *„Tento zvyk nacházíme i u národů, které nemají žádné zjevné spojení s nějakou formou starověké civilizace, jako například mezi konžskými černochoy a kaffrariány v Africe, indiány Saliva v Jižní Americe, obyvateli ostrova Otaheite a Ostrovy Fidži atd.“* Dodává: *„Dnešní Arabové tu operaci nazývají tutur tahir, očištění.“*

Myslím, že mezi Židy jako třídou existuje dnes ten rituál jen jako prevence tělesné nečistoty. Byl jsem přítomen, když ho prováděl přední rabín ze San Francisca a ten říkal, že to bylo jen pro to. V tomto, tak jako v čemkoliv jiném, ztratili Židé všechno poznání duchovního významu svých obřadů. Na srdci

jim stále zůstává závoj. Ale to odříznutí příčiny tělesné nečistoty znamenalo odložení nečistoty srdce, které se dosahovalo vírou v Krista. Viz. **5Moj 10:16** a mnoho jiných textů jako důkaz toho, že obřizka měla od počátku tento hlubší význam. [6]

Přirozeně vyvstane otázka, že pokud obřizku vykonávali i jiné národy, proč kvůli ní Židy každý pohrdal? Odpovím, že nenávisť nebyla způsobena jen samotným faktem obřizky, ale tím, co mezi zbožnými Židy znamenala. „**Ničema spravedlivému chystá zlo a skřípe proti němu zuby.**“ (Ž 37:12). „**Všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.**“ (2Tim 3:12). A platí to pro všechny doby. Jako důkaz toho, že neobřezaní pohané nenáviděli Židy výlučně kvůli jejich spravedlnosti, a ne kvůli jejich obřizce, musíme poznamenat jen to, jak ochotní byli navazovat s nimi kontakty vždy, když je mohli svést do modlářství. Kdyby byli Židé polevíli v přísnosti svého způsobu života, odešli od Boha a sloužili jiným bohům, pohané by neměli námitky vůči sdružování se s nimi a uzavíráním smíšených manželství.

A to vede k hlavnímu bodu, a sice, že jen obyčejný úkon obřizky nikdy nedělal ze Židů Boží zvláštní lid (MPCZ: lid vyhrazený za vlastnictví). Jeho zvláštním lidem byli jen tehdy, když měli to, čeho byla obřizka znamením, a sice spravedlnost. Když tu neměli, byli přesně stejní, jakoby nebyli nikdy obřezaní (Řím 2:25-29; Fil 3:3) a byli bez milosti vyřáti právě tak pohotově jako pohané. Obřizka byla jen znamením vlastnictví spravedlnosti – a když ta chyběla, obřizka nic neznamenal.

Na straně 10 čtu o Židech:

„Potom přišel kříž, když byly zrušeny všechny jejich zvláštní výsady, s obřizkou jako jejich zástupcem a znamením. Přišli o ně kvůli neposlušnosti a vzpouře.“

Na straně 11 o Židovi také čtu:

„Velmi se mu nelíbilo, že je považován za obyčejného hříšníka spolu s nenáviděnými pohany. Zaníceně bojoval i za obřizku a její doprovodné výsady.“

Ale na straně 37 čtu:

„Jejich Zákon obsahoval nesmírné množství obřadů, takže představovaly „otrocké jho“, které se obtížně neslo, a které, jak tvrdil Pavel – pominulo.“

Tento poslední citát neumím sladit s prvními dvěma. Jak může být „otrocké jho“ považováno za „zvláštní [7] výsady“? A proč by měli Židé zaníceně bojovat za „obřizku a její doprovodné výsady“, pokud měli pocit, že je to „otrocké jho, které se těžko neslo“? Je to jen druhořadá záležitost, ale v otázkách pravdy by měla

vládnout důslednost. Nyní nebudu věnovat čas mému názoru na otrocké jho, ale uvažovat o něm budu později. Na straně 12 čtu o knize Římanům a Galatským toto:

„Nemůžeme souhlasit s některými, kteří tvrdí, že záměr, plán anebo argument v těchto dvou epistolách je v podstatě stejný. Otevřeně připouštíme, že v obou jsou podobné výrazy, jsme však přesvědčeni, že hlavní argumentace a konečný zamýšlený záměr se velmi liší, a že mnohé z podobných použitých výrazů se mají chápat v odlišném smyslu, protože si to vyžaduje argument apoštola.

„V ostatních Pavlových epistolách se sice na tyto skutečnosti poukazuje, avšak v žádné z nich není ten argument ani jen přibližně tak plně rozvinutý. Na první pohled nevypadá být rozumné, aby měl apoštol ve dvou různých epistolách za cíl hlavně ten stejný záměr. Byly napsány z přímé Boží inspirace, aby byly zvláštním usměrněním pro křesťanskou církev. Vysvětloval velké zásady, které by měly sloužit jako rozhodující vliv církve pro všechny budoucí věky. Jsme proto přesvědčeni, že je to nerozumný názor, že obě mají ten stejný záměr.“

Říkáš, že to nevypadá rozumně, že by měl apoštol ve dvou různých epistolách hlavně na mysli tentýž záměr. To není argument, ale názor, a to takový, který nesdílím. Mně se nezdá o nic méně rozumné, že by měl Pavel hlavně na mysli tentýž záměr, než je to v případě čtyř evangelií. Jeví se to celkem tak rozumné jako to, že proroci **Daniel** a **Jan** měli napsat dvě knihy se stejným záměrem na mysli, a sice pro poučení církve o věcech, které se mají uskutečnit v posledních dnech; anebo že **1. a 2. kniha Paralipomenon** měla pokrývat oblasti již pokryté knihami **Samuelovými** a **Královskými** nebo že Pavlova epistola **Titovi** měla obsahovat tak mnoho z toho, co je v epistolách **Timotejovi**; anebo že kniha **Judovi** měla být téměř přesnou, stručnou reprodukcí **2. Petrovy** epistoly. Namísto toho, aby Pavel v těch dvou epistolách neměl na mysli stejný všeobecný záměr [8], nacházím v listu **Efezským** a **Koloským** znovu vysvětlované ty stejné body, i když ne v takovém rozsahu, jako je to v listu **Římanům** a **Galatským**. Mně se to jeví jako velmi rozumné, aby byly tytéž věci prezentovány z různých hledisek, zvláště když oslovuje různé lidi za různých okolností. Připadá mi to tak, že věci, které jsou v jednom ze „*Svědectví pro církev*“ (**Testimonies for the Church**) rozebírány značně ze široka, jsou v jiných zopakovány a zdůrazněny; a zdá se mi být velmi vhodné a potřebné, aby se to dělalo, ačkoli jsou adresovány těm stejným, a ne různým sborům. Je to v souladu s biblickým pravidlem „*příkaz na příkaz, úprava na úpravu*“ (**Iz 28:10**).

Říkáš, že podobné, dokonce i stejné termíny, nemusí nutně mít ten stejný význam. Může to být pravda za předpokladu, že se používají při odkazování na různá témata. Ale když se na dvou různých místech uvažuje o téměř tématu a na každém z nich jsou použity tytéž anebo podobné termíny, potom musíme

připustit, že mají stejný význam. Pokud to neuděláme, vůbec nemůžeme vykládat Bibli. Jedině na tomto základě můžeme rozumět proroctvím. Když si prohlédneš poznámky ke 13. kapitole knihy Daniele v publikaci „*Myšlenky o knize Daniel a Zjevení*“ (**Thoughts on the Book of Daniel and the Revelation**), zjistíš, že právě podobnost vyjádření je vše, o co se opírá dokazování, že leopard je totožný s malým rohem z **Dan 7**. Nikdo nikdy nepomyslel na zpochybnění argumentace na tom místě, a nikdo na to ani nemá žádné právo.

Nyní se na chvíli podívejme na téma těch dvou knih, **Římanům** a **Galatským**. Hlavní myšlenkou v knize **Římanům** je ospravedlnění skrze víru. Apoštol ukazuje mravně zkažený stav pohanského světa, potom ukazuje, že Židé nejsou o nic lepší, ale že lidská přirozenost je u všech stejná. Všichni zhřešili (**Řím 3:23**) a všichni jsou vinní před Bohem a člověk může uniknout věčnému odsouzení jedině vírou v Kristovu krev. Všichni, kteří v Něho věří, jsou ospravedlňováni zadarmo, Boží milostí, a Jeho spravedlnost jim je připočtena, ačkoli porušili zákon. Tato pravda, která je tak jasně ukázaná v **Řím 3**, je zopakovaná a zdůrazněná v **Řím 4-7 [9]**. A v **Řím 8** apoštol uzavírá, že není odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši. Předtím ukázal, že všichni hříšníci jsou pod – nebo odsouzeni – zákonem, ale když přicházíme k Bohu skrze víru v Krista, a jsme ospravedlněni zadarmo Jeho milostí skrze vykoupění, které je v Kristu Ježíši, už nejsme pod zákonem, ale pod milostí. Tento stav je na různých místech představen jako „*zemřeli jste zákonu skrze tělo Kristovo.*“ (**Řím 7:4**), „*zproštění zákona*“ (**Řím 7:6**) atd. Všude se dává do popředí víra v Krista a ospravedlnění vírou. Můžeme tedy říci, že ospravedlnění vírou je hlavní myšlenkou knihy **Římanům**. A co kniha **Galatským**? Nikdo nepochybuje o tom, že Galatští byli přesvědčováni, aby se podrobili obřízce. Podřizovali se požadavkům Židů, že by měli být obřezaní proto, že považovali za velkou přednost být obřezaní? V žádném případě! Bylo to proto, že jistí Židé je učili, že když nejsou obřezaní, nemohou být spaseni. Viz. **Sk 15:1**. Proto se na obřízku dávali jako na prostředek ospravedlnění. Ale protože není jiného jména pod nebem kromě Kristova, kterým můžeme být spaseni, vyplývá z toho, že být závislí ve věci ospravedlnění na někom jiném kromě Krista je odmítnutím Krista. Právě na toto jim poukazyval Pavlův list. Jelikož Galatské vedli k tomu, aby se ve věci odpuštění hříchu spoléhali na obřízku, co jiného by mohlo být jádrem listu určeného k nápravě tohoto omylu, pokud ne ospravedlnění vírou v Krista? To, že právě toto je jádrem epištoly vidíme z **Gal 2:16-21; 3:6-8.10-14.22.24.26.27; 4:4-7; 5:5-6; 6:14-15** a jiných pasáží. V knize **Římanům** apoštol rozvíjí svou argumentaci o ospravedlnění vírou všeobecným způsobem, vytváří všeobecnou rozpravu; když však psal Galatským, měl na mysli zvláštní záměr a svou epištolu přizpůsobil potřebám daného případu. Je tou nejpřirozenější věcí na světě, že by Galatským psal o ospravedlnění vírou, když se octli v nebezpečí ztráty své víry, i kdyby už byla napsaná jeho rozprava na toto téma Římanům. Pravdou však je, že

knihu **Galatským** byla napsaná jako první. V [10] knize Římanům knihu Galatským rozšířil do všeobecné rozpravy.

Na straně 13 Tvého pamfletu nacházím odstavec, který musí být pro ty, co nečetli moje články, nutně zavádějící. Říkáš:

„Na jakou změnu v nich si tak důrazně stěžuje? Na to, že mravní zákon zachovávali tak dobře, že zachovávali sobotu, zdržovali se modlářství, rouhání, vraždy, lhaní, krádeže atd., až měli pocit, že jsou ospravedlňováni svými dobrými skutky, a proto nepotřebují víru v ukřižovaného Spasitele? Anebo na to, že přijali obřizku, se vším, co znamenala a symbolizovala, zákony a služby, které sloužily jako dělicí zeď mezi Židy a pohany a nařízení předobrazného nápravného systému? Bez zaváhání tvrdíme, že to bylo to druhé. Schvalováním předobrazů a stínů bývalého nápravného systému prakticky popřeli, že Kristus, podstata, na kterou všechny tyto předobrazy poukazovaly, už přišel. Jejich omyl v učení byl tedy zásadní, přestože si to možná neuvědomovali. Právě proto hovořil Pavel tak důrazně a poukazoval na jejich omyl takovým rázným jazykem. Jejich omyl se spojoval se zvyklostmi, které podvracely zásady evangelia. Nebyly to jen názorové omyly.“

Po přečtení výše uvedeného by kdokoli, kdo nečetl moje články přirozeně usoudil, že jsem tvrdil, že Galatští byli ve svém zachovávání příkázání maximálně striktní, a že takto očekávali, že budou ospravedlněni od svých minulých přestoupení. To je přesný opak toho, co jsem učil. Maximálním možným způsobem jsem objasnil, že Galatští přijímali „obřizku se vším, co znamenala a symbolizovala“ a přijímali židovský omyl, že obřizka je jediný prostředek ospravedlnění. Nemůžeme předpokládat, že Židé, kteří se takto snažili odvrátit Galatské od víry, je učili ignorovat příkázání, víme však, že je neučili spoléhat se výlučně na své dodržování mravního zákona jako prostředku ospravedlnění. Pravým evangeliem je zachovávání Božích příkázání a víry Ježíšovy. Převráceným evangeliem, kterému vyučovali Galatské, bylo zachovávání Božích příkázání a obřizky. Ale protože obřizka není nic a ve vesmíru není jiného prostředku ospravedlnění kromě Krista, vyplývá z toho, že se [11] ve věci spásy spoléhali prakticky na své dobré skutky. Jenže Kristus říká: „**Neboť beze mne nemůžete činit nic.**“ (Jan 15:5). Čili člověk, který odmítá Krista přijímáním nějakého jiného způsobu ospravedlnění nemůže nijak zachovávat příkázání. „**Vždyť Kristus je konec Zákona k spravedlnosti pro každého, kdo věří.**“ (Řím 10:4). A tak zjišťujeme, že Galatští, ačkoli kdysi přijali Krista a poznali Boha, se nyní od Boha nepostřehnutelně odvraceli a samozřejmě se vraceli zpět k pohanským zvyklostem, které jim připadaly tak přirozené. Ukazuje to několik vyjádření. Zaprvé: „**Divím se, že se od toho, který vás povolal Kristovou milostí, tak rychle odvracíte k jinému evangeliu. Není jiné evangelium.**“ (Gal 1:6-7). To ukazuje, že byli odtahováni od Boha, neboť Bůh je ten, kdo lidi povolává do společenství svého Syna (1Kor 1:9). Znovu čteme: „**Nyní však, když jste poznali**

Boha, nebo spíše když jste byli od Boha poznáni, jak to, že se zase obracíte k těm slabým a ubohým živilům...?“ (Gal 4:9). Ukazuje to, že se odvraceli od Boha. A ještě jednou čteme: **„Běželi jste dobře. Kdo vám zabránil poslouchat pravdu?“ (Gal 5:7).** Tyto pasáže jasně ukazují, že tento případ dělalo takovým naléhavým to, že Galatští opouštěli Boží pravdu a vcházeli do modlářství. Nebylo to proto, že by je Židé učili porušovat příkázání, ale proto, že svou důvěru vkládali v něco jiného kromě Krista. A člověk, který to dělá, se nemůže uchránit před hříchem, ať se o to jakkoli namáhavě snaží (viz. **Řím 8:7-10; Gal 5:17**). Ti, kteří se pokouší stavět svůj dům na něčem jiném kromě skály Krista Ježíše, staví pro zkázu. A tak jsem maximálně pevně přesvědčen, že jejich omyl byl zásadní a vážný.

Musím se vrátit na 10. stranu a všimnout si výrazu, který nacházím s ohledem relativního postavení Židů a pohanů po pomnutí se obřadního zákona:

„Proto už nebylo vhodné stále udržovat dělící zeď mezi nimi a ostatními. Všichni nyní stáli v Božích očích na stejné úrovni. Všichni se musí k Němu přibližovat skrze Mesiáše, který přišel na svět, jedině skrze Něj mohl být člověk spasen.“

Chceš tímto naznačit, že někdy byla taková doba, kdy se některý lid mohl přiblížit k Bohu jinak než přes Krista? **[12]** Pokud ne, potom toto vyjádření neznámá nic. Tvá slova jakoby naznačovala, že se lidé před prvním příchodem přibližovali k Bohu prostřednictvím obřadního zákona a po něm skrze Mesiáše, ale musíme jít mimo Bibli, abychom našli nějakou podporu pro myšlenku, že se někdo někdy mohl přiblížit k Bohu jinak, než přes Krista – totiž **Am 5:22; Mich 6:6-8** a mnoho jiných textů nezvratně ukazuje, že samotný obřadní zákon nemohl nikdy umožnit lidem, aby přišli k Bohu. Tyto body přijdou později znovu.

Přecházím ke Tvé úvaze o **Gal 2**. Nemyslím si, že je někdo, jehož názor stojí za zvážení, kdo bude být jen na okamžik zpochybňovat Tvůj výrok, že návštěva, na kterou se odkazuje v prvním verši této kapitoly je ta stejná jako ta, jejíž popis máme ve **Sk 15**. V tom s Tebou jistě souhlasím. Pokud si všimneš, ve svých článcích jsem si dal na tom jasně záležet, vlastně jsem na tom trval jako na nutném základě mé argumentace. Několikrát jsem zopakoval to, co jsem už v tomto dopise uvedl, že epištola Galatským byla vyvolaná přesně tou věcí, kterou učili jistí muži, kteří přišli do Antiochie, a sice: **„Nebudete-li obřezáni..., nemůžete být zachráněni.“ (Sk 15:1).** Souhlasím s Tebou, že „přesně tatáž otázka, která se dostala před radu, je hlavním tématem apoštolova dopisu tomuto sboru.“ Ale vůbec s Tebou nesouhlasím ve všem, co říkáš v bezprostředně následujících slovech, které nacházím na straně 25 Tvého pamfletu:

„Chce některý adventista sedmého dne tvrdit, že mravní zákon byl tématem, o kterém uvažoval ten sněm? Byl to mravní zákon, který Petr charakterizuje jako jho, které ani naši otcové nemohli unést? Byl mravní a obřadní zákon ve sněmu celý smíšený a

popletený? Zrušilo snad rozhodnutí tohoto orgánu zákony proti krádeži, lhaní, porušování soboty a vraždy? My všichni nejlépe víme, že ten sněm deset přikázání úplně ignoroval.“

Opravdu věříš tomu, že ten sněm úplně ignoroval deset přikázání? Jestliže ano, můžeš mi říci, přestoupením kterého zákona je smilstvo? Je to totiž jedna ze čtyř věcí, které sněm zakázal (**Sk 15:29**). Velmi jasně si vzpomínám na jakýsi jasný rozhovor [**13**] na toto téma, který jsi měl na Generální konferenci, a na nějaké ještě jasnější svědectví od sestry Whiteové, o čem všem jsem si myslel, že je to velmi výstižné. Dokazoval jsi z Písma, že sedmé přikázání může být porušeno dokonce i pohledem anebo touhou srdce. A přece tvrdíš, že sněm, který zakázal smilstvo, úplně ignoroval deset přikázání. Je pro mě naprosto nepochopitelné, jak můžeš něco takového prohlásit po přečtení **Sk 15**.

Další věcí, kterou sněm zakázal, bylo „obětované modlám“. To musí jistě nějak souviset s prvním a druhým přikázáním, nemluvě o ostatních přikázáních, která se porušovala na pohanských slavnostech. Bylo by mi velmi líto, kdyby to lidé pochopili tak, že obětované modlám anebo smilstvo nepovažujeme za porušení mravního zákona. Tvrdíš, že na tom sněmu se uvažovalo jedinečně o obřadním zákonu. Můžeš mi, prosím, odcitovat tu část obřadního zákona, která zakazuje smilstvo a modlářství?

Je to důležitá věc, a právě na tomto celá Tvoje argumentace padá. Velmi správně spojuješ knihu Galatským se **Sk 15**. Oprávněně tvrdíš, že v listu Galatským Pavel sleduje tu stejnou argumentaci, jíž se věnovali na sněmu. A spoléháš se na předpoklad, že sněm úplně ignoroval mravní zákon, abys dokázal, že mravní zákon se v knize Galatským nerozebírá. Avšak už jednoduché přečtení zprávy ze sněmu ukazuje, že mravní zákon tam sehrával roli a proto, podle Tvé vlastní argumentace, mravní zákon musí být v knize Galatským zvažován.

Předpokládejme na chvíli, že sněm zvažoval jen obřadní zákon – potom z toho nutně vyplývá, tak jasně jak je to napsáno v publikaci „Two Laws“ (**Dva zákony**) na straně 31, že sněm rozhodl, že za závazné pro křesťany byly vyhlášeny čtyři body obřadního zákona. Dovol mi, abych se zeptal:

1. Je rozhodnutí toho sněmu pro nás právě tak závazné jako bylo pro první křesťany? Jestliže ano, pak obřadní zákon nebyl na kříži odstraněn a stále mu podléháme [**14**].
2. Pokud byl obřadní zákon otročským jhem a ten sněm se usnesl, že část z něj má být křesťany dodržovaná, nedává tím úmyslně křesťany pod otročké jho, navzdory Petrovu důraznému protestu proti tomu, aby se na ně to jho kladlo?

3. Pokud byly ty „čtyři potřebné věci“ (**Sk 15:28**) součástí obřadního zákona a byly závazné 21 let po ukřížování, kdy, pokud vůbec, přestaly platit? Nemáme žádný záznam o tom, že by ty čtyři potřebné věci přestaly být potřebnými, a proto – podle teorie, že obřadní zákon byl otrockým jhem – nemohou být křesťané nikdy dokonale svobodní.

Tato jedna věc je jistá: jestliže byl obřadní zákon přibit na kříž, pak by apoštolové, v souladu s vedením Božího Ducha, neprohlásili část z něj za „potřebné věci“. A každý, kdo tvrdí, že ty „čtyři potřebné věci“ nařízené jeruzalémským sněmem byly součástí obřadního zákona, tím popírá, že obřadní zákon skončil na kříži. Myslím, že bys nezaujal to stanovisko, které jsi zaujal, kdybys byl věnoval čas pečlivému zvážení této věci.

Dovol mi, abych nyní stručně uvedl, co považuji za pravdu ohledně jeruzalémského sněmu. Někteří z Judska přišli dolů do Antiochie a učili bratry, že pokud se nedají obřezat, nemohou být spaseni. Tito lidé nebo jiní téhož druhu velmi narušovali všechny sbory, které vybudoval Pavel, Galatské mezi nimi. Tito muži, kteří tak učili, nebyli vskutku křesťané, byli to „*falešní bratři*“ (viz. **Gal 2:4**). Následkem tohoto učení byli mnozí odvráceni od evangelia. Tím, že se ve věci spásy spoléhali na obřizku, opírali se o zlomenou třtinu, která jim nemohla nijak prospět. Namísto toho, aby tím získali spravedlnost, byli nerozumně vedeni do bezbožných zvyklostí, neboť bez víry v Krista nemůže nikdo žít spravedlivým životem. Předpokládejme, že by sněm učení těchto falešných bratrů potvrdil a usnesl by se, že obřizka je pro ospravedlnění nutná: jaký by byl výsledek? Právě takovýto: byli by odvrátili učedníky od Krista, neboť [**15**] jediným cílem přicházení k Ježíši, je dostat ospravedlnění neboli milost, a pokud to lidé mohou dostat bez toho, aby přišli ke Kristu, samozřejmě, že Ho nepotřebují. Ale i kdyby se apoštolové usnesli na čemkoliv, stále by zůstalo skutečností, že obřizka je k ničemu, a že učedníci jí už nemohli být ospravedlněni o nic více než jako lusknutím prstů. Kdyby tedy byli vedeni k tomu, aby vkládali svoji důvěru v obřizku, zůstali by spokojeni ve svých hříších. A vést je k tomu by opravdu znamenalo klást na ně jho. Hřích je otroctví a učit lidi, aby vkládali důvěru ve falešnou naději, která způsobí, že budou spokojeně odpočívat ve svých hříších a myslet si, že jsou od nich svobodní, znamená jen svazovat je do otroctví.

Petr řekl: „*Proč tedy nyní pokoušíte Boha a chcete vložit na šíji učedníků jho, které nebyli schopni unést ani naši otcové ani my?*“ (**Sk 15:10**). Otcové měli obřadní zákon a skutečně ho nesli, prováděli ho a prosperovali pod ním, jak řekl David: „*Jsou zasazeni v domě Hospodinově, kvetou na nádvořích našeho Boha. I v šedinách budou plodní, budou zdatní a svěží.*“ (**Ž 92:14-15**). Každý, kdo čte Žalmy uvidí, že David nepovažoval obřadní zákon za těžké jho, ani vykonávání jeho nařízení nepovažoval za těžké otroctví. Bylo pro něj potěšením přinášet oběti díkůvzdání, neboť jimi projevoval víru v Krista. Víra v Krista byla duší a životem

jeho služby. Bez ní by byla jeho bohoslužba nesmyslnou formalitou. Ale kdyby byl býval tak špatně informován, aby předpokládal, že jen mechanické plnění obřadního zákona by ho očistilo od hříchu, potom by byl jeho stav vskutku žalostný. Existují dvě jha: jho hříchu (Satanovo) a jho Kristovo. Jho hříchu se nese těžce – Satan je tvrdý pán –, ale Kristovo jho je lehké, i jeho břemeno. Kristus nás osvobozuje od hříchu, abychom mu mohli sloužit nošením jeho lehkého jha. **“Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný v srdci a naleznete odpočínutí svým duším. Vždyť mé jho je příjemné a mé břemeno je lehké.” (Mt 11:29-30).**

Z jakého důvodu byly těmto znepokojeným konvertitům nařízeny jen čtyři věci? To proto, že pokrývaly dané nebezpečí. Dodržování židovských ceremonií jako prostředek spásy je oddělovalo od [16] Krista a přirozeně je vedlo k tomu, aby příznivě pohlíželi na pohanské obřady. Řeklo se jim, že se od nich nepožadují žádné židovské obřady a byli uchráněni před čtyřmi věcmi, ve kterých se pro ně skrývalo největší nebezpečí. Kdyby obrácení mezi pohany začali odpadávat, smilstvo a jedení krve by bylo to první, čím by se začali zaobírat, neboť mezi pohany to bylo tak běžné, že se to vůbec nepokládalo za hříšné.

Vidíme tedy, že zatímco sněm v Jeruzalémě uvažoval o obřadním zákonu a otázka zněla, zda by ho křesťané měli nebo neměli zachovávat, spojoval se s tím jediný význam, který mu byl připisován a jediný důvod, proč byli ti, co vyučovali obřizku pokárání byl ten, že takové učení nutně vedlo k porušování mravního zákona, a to je jádrem učení v knize Galatským. Pavel důrazně varuje Galatské před tím, aby se dali obřezat, a to ne proto, že by obřizka sama o sobě byla tak odporná, neboť on sám obřezal Timotea (Sk 16:3 a ještě k tomu po jeruzalémském sněmu), ale proto, že se na obřizku spoléhali ve věci ospravedlnění, čímž se odřezávali od Krista a znovu upadali do modlářství.

Přejdeme na stranu 33 ke Tvým závěrečným poznámkám o **Gal 2**, kde říkáš:

„V tomto dopise jsme tu už měli téměř celé dvě kapitoly, zhruba jednu třetinu celé epištoly, ale dosud jsme nenarazili ani na jeden odkaz na mravní zákon, ale napříč celými máme neustále odkazy na jiný zákon, a sice ten Mojžíšův.“

Myslím, že jsi nemohl mít na mysli **Gal 2:19**, když jsi napsal výše uvedené. Ten verš zní: **„Vždyť já jsem skrze Zákon umřel Zákonu, abych žil Bohu.“** Obřadní zákon neměl nikdy moc někoho zabít. Ale i kdybychom připustili, že kdysi tu moc měl, on sám zemřel přibitý na kříž minimálně tři roky před obrácením Pavla. Nyní se ptám, jak mohl být Pavel zabit zákonem, který už tři roky neexistoval? Tento verš na první pohled ukazuje, že se odkazuje na mravní zákon. Je to tentýž zákon, na [17] který Pavel odkazuje, když říká: **„Já jsem kdysi žil bez Zákonu, když však přišlo přikázání, hřích ožil a já jsem zemřel. I ukázalo se, že přikázání, které**

mělo být k životu, bylo mi k smrti.“ (Řím 7:9-10). Omezení stručné recenze mi nedovoluje uvést výklad těchto odkazů na zákon v Gal 2, jak doufejme, jednou udělám, ale je třeba málo místa, aby se ukázalo, že v Gal 2:19 se odkazuje na mravní a na žádný jiný zákon.

Vidím, že verš Gal 3:10 vztahuješ na obřadní zákon. Tím jistě zastáváš nové stanovisko. Myslím, že jsem přečetl každou knihu vydanou adventisty sedmého dne a v žádné z nich jsem to stanovisko nečetl. Naopak, každý, kdo o tomto tématu psal, to vztáhl na mravní zákon a nevím, jak by sa to dalo vztáhnout na něco jiného. Nezpochybňuji výrok, že „kniha zákona“ zahrnovala jak mravní, tak i obřadní zákon. Jsem rád, že tolik připouštíš, protože se zdálo, že mnozí, kteří mluvili nebo psali o tomto tématu tvrdili, že „kniha zákona“ se vztahuje výlučně na obřadní zákon. Všimneš si však, že 5Moj je věnovaná téměř úplně mravním předpisům a je v ní jen jeden anebo dva odkazy na obřadní zákon. A těmi odkazy jsou tři výroční slavnosti, z nichž jedno naplnění je stále ještě v budoucnosti. To, že mravní zákon zaujímá v 5Moj hlavní místo, musí být zjevné každému, kdo tuto knihu pozorně čte (viz. 5Moj 4:5-13; 6 (5Moj 6:25 používají adventisté sedmého dne všeobecně ohledně mravního zákona); 5Moj 11:8; 18-28; 13 a mnohé jiné než tyto, které jsem náhodně vybral. 5Moj 29:29 se určitě vztahuje na mravní zákon a výraz tam použitý (v poslední větě) naznačuje, že mravní zákon je v knize tím hlavním uvažovaným zákonem. A v 5Moj 27, kde se nacházejí kletby (BKR: zlořečenství), z níž 26. verš je citován v Gal 3:10, se odkazuje jen na mravní zákon.

Ale ačkoliv je nepochybně pravda, že obřadní zákon byl zahrnut v „knize zákona“, musím ještě najít biblický důkaz pro tvrzení, že [18] za neplnění obřadního zákona jako nezávislého zákona byla vyslovená nějaká kletba. Pokusím se vysvětlit, co tím myslím. Nemůže existovat žádný morální závazek k provádění něčeho, co nepožaduje mravní zákon. Je to jen jinak řečeno, že hřích je přestoupením zákona. Pokud tedy může být někdy hřích připočítán za plnění anebo neplnění některého úkonu nezakázaného anebo nenařizeného v mravním zákoně, nutně z toho vyplývá, že mravní zákon není dokonalým pravidlem řízení. Jenomže mravní zákon je dokonalý zákon. Ztělesňuje všechnu spravedlnost. I Boží. A od žádného člověka nelze požadovat nic víc než dokonalou poslušnost vůči němu. Ten zákon je tak široký, že pokrývá čin a každou myšlenku, takže je načisto nemožné, aby nějaký člověk vymyslel nějaký hřích, který není zakázaný mravním zákonem. Nechápu, jak může být toto stanovisko zpochybňováno člověkem, který věří v Boží původ a věčnost zákona, a přece Tvé stanovisko v podstatě popírá, že mravní zákon je dokonalým pravidlem chování; neboť říkáš, že zlořečenství se spojuje jak s obřadním, tak i s mravním zákonem.

Předpokládám, že nepopřeš, že kletbou (BKR.: zlořečenstvím) zákona je smrt, a proto se zde nezastavím, abych Ti poskytl rozšířený důkaz, ale pár slov nemůže být nevhodných. Zkonstatuji pouze následující body:

1. Kletbou zákona je to, co Kristus nesl za nás (viz. **Gal 3:13**).
2. Tato kletba spočívala v zavěšení na dřevě. Viz. poslední část toho stejného verše.
3. Toto zavěšení na dřevě bylo Kristovo ukřižování, neboť nikdy jindy na dřevo zavěšený nebyl a Petr řekl bezbožným Židům: „**Bůh našich otců probudil z mrtvých Ježíše, kterého jste vy pověsili na dřevo a zabili**“ (Sk 5:30). Proto je smrt tou kletbou, kterou Ježíš nesl za nás, ale smrt je mzdou hříchu a hřích je porušením mravního zákona. Proto Kristus nesl za nás kletbu mravního zákona. Není jiného zákona, s kterým by se spojovala nějaká kletba. Je jisté, že žádná kletba není anebo nemůže být vyslovená, není-li hřích. Proto pokud je kletba prohlášena za nedodržení obřadů obřadního zákona, potom také nedodržení musí být samo o sobě hříchem, a proto je obřadní zákon také měřítkem spravedlnosti. Nechápu, jak se z Tvého **[19]** stanoviska můžeš vyhnout závěru, že mravní zákon není – anebo že minimálně nebyl – v židovské době sám o sobě dokonalým měřítkem spravedlnosti. Na stanovisku, které zastáváš, nacházím tu velkou chybu, že znevažuje mravní zákon a přiměřeně tomu i evangelium.

Dovol mi zopakovat argumentaci: Pokud se kletba spojuje s obřadním zákonem, potom je jeho porušení hříchem; a pokud je hříchem porušení obřadního zákona, potom existuje hřích nezakázaný deseti příkázáními; a tedy deset příkázání není dokonalým pravidlem konání; kromě toho, protože obřadní zákon je ukončen, vyplývá z toho, že měřítko spravedlnosti není nyní tak dokonalé, jako bylo za dnů Mojžíše. Pokud toto není logický závěr Tvých předpokladů, musím uznat svou neznalost logiky. Další bod: Žádný hřích nemůže odstranit sám sebe, ani nemůže být smířen nějakým následným dobrým skutkem. Pro hřích musí tedy existovat nějaký plán smíření. Pokud se hřích připočítával za zanedbání obřadního zákona, jaká náprava byla poskytnuta za ten hřích? Obřadní zákon, to byla jen nařízení evangelia. Pokud byli odsouzení hříšníci i nadále odsouzení tím stejným opravným prostředkem, který byl dán pro jejich spásu, potom to opravdu muselo být jho. Člověk je skutečně v politováníhodném stavu, kdy je mu lék dán na bolavé místo, to tu nemoc jen ještě zhoršuje.

Namítneš – a správně – že ti, kteří odmítli plnit požadavky obřadního zákona byli vydáni na smrt. Proč, když se kletba nespojovala s obřadním zákonem? Odpovím: Porušitel mravního zákona si plným právem zasloužil smrt, ale Bůh opatřil milost pro všechny, kteří ji přijmou. Tato milost byla pod podmínkou víry v Krista a bylo nařízeno, aby se víra v Krista projevovala přes rituály obřadního zákona. Když tedy nějaký člověk činil pokání ze svých hříchů

a měl víru v Krista, projevil ji a dostal milost. A potom, samozřejmě, trest nebyl uložen jemu. Ale pokud víru v Krista neměl, nesplnil podmínky milosti a potom, samozřejmě, trest za hřích by byl uložen. Trest nebyl za nevykonání obřadů obřadního zákona, ale za hřích, [20] který mohl být odpuštěn, kdyby byl projevil víru. Myslím, že každý může vidět pravdivost tohoto stanoviska. Ilustrujme si to: Zde je člověk, který spáchal vraždu a byl odsouzen k smrti. Řeknou mu, že guvernér ho omilostní, když uzná svoji vinu, bude činit pokání ze svého hříchu a podá žádost o milost; on to však odmítne udělat a zákonu je dovoleno provedení a pověsí ho. Proč ho oběsili? Proto, že odmítal podat žádost o milost? V žádném případě. Oběšený je za vraždu. Ani špetka trestu není uložena proto, že odmítl zažádat o milost, a přece, kdyby o ni byl požádal, každý kousíček trestu by byl býval prominut. Tak je to i s hříšníkem v jeho vztahu k Božímu zákonu. Pokud pohrdne nabídkou milosti a projeví svoji lhotejnost odmítnutím učinit kroky potřebné na přijetí milosti, potom je zlořečenství zákona smrti dovoleno, aby na něj dopadlo. Ale odmítnutí přijetí milosti není hřích. Bůh zve lidi, aby přijali milost, ale nemá žádný zákon, kterým by je donutil, aby byli omilostněni. Vrah, kterému byla nabídnuta milost a odmítl ji, není vinný o nic více jako jiný muž, který spáchal stejný zločin, ale kterému milost nabídnuta nebyla. Nevím, jak se to dá objasnit ještě lépe, nechápu, že je to třeba. Shrnutím toho všeho je jednoduše toto: hřích je přestoupením mravního zákona a porušením žádného jiného, neboť mravní zákon pokrývá všechny povinnosti. S porušením zákona se spojuje zlořečenství, a tím je smrt: „*Neboť' mzdou hříchu je smrt.*“ (Řím 6:23). Ale existuje opatření na omilostnění těch, co projevují víru v Krista. A tato víra se vyjadřuje vykonáváním určitých obřadů: před Kristem to bylo přinášení obětí, po Kristu křest a Večeře Páně. Ti, kteří mají skutečnou víru, projeví ji předepsaným způsobem a trestu uniknou. Ti, kteří víru nemají, trest dostanou. Přesně toto měl Kristus na mysli, když sám řekl Nikodémovi: „*Vždyť' Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby byl svět skrze něj zachráněn. Kdo v něho věří, není souzen, kdo však nevěří, již je odsouzen, protože neuvěřil ve jméno jediného Syna Božího.*“ (Jan 3:17-18). [21]

Divím se, jak můžeš číst Gal 3:11-12 a domnívat se, že slovo zákon v těchto verších, byť jen v nejmenším, odkazuje na obřadní zákon. Cituji je: „*Je jasné, že Zákonem není nikdo před Bohem ospravedlňován, neboť' spravedlivý bude živ z víry. Zákon však není z víry, nýbrž: Kdo ty věci bude činit, bude v nich živ.*“ Nezdá se, že by nějaká poznámka mohla více ozřejmit pravdu, že se zde odkazuje jen na mravní zákon. Tomuto závěru nemůžeš uniknout tím, že řekneš, že výrok, že nikdo není před Bohem ospravedlněn zákonem, platí stejnou silou pro jákykoliv zákon, a proto to může platit pro obřadní i pro mravní zákon. Otázka nezní, na který zákon se to může vztahovat, ale na který zákon se to vztahuje? Zákon, na který se tu odkazuje, je zákon, o kterém je řečeno: „*Kdo ty věci bude činit, bude v nich živ.*“ (Gal 3:12). Toto rozhodně platí o mravním zákoně. Je to obdoba Řím 2:13: „*Ospravedlnění budou ti, kdo jej plní.*“ Smutný

fakt, že plnitelé zákona neničí pravdu, že ospravedlnění budou plnitelé zákona. Dokonalý soulad jen s mravním zákonem je vše, co může Bůh vůbec požadovat od kteréhokoliv stvoření. Taková služba by nutně dala věčný život. Člověk však může splnit každou položku obřadního zákona s nejpřísnější svědomitostí, a přece být odsouzen. Farizeové byli striktními dodržovateli obřadního zákona, a přece byli prokletí. Proto tento text nemůže ani v nejmenším odkazovat na obřadní zákon.

Text ještě říká: „**Zákon však není z víry.**“ Jenže obřadní zákon nebyl z ničeho jiného, jen z víry: byla to záležitost víry od začátku až do konce. Právě ve víře spočíval celý rozdíl mezi obětí Ábela a obětí Kaina (viz. **Žid 11:4**). Jedině víra dávala tomu systému všechnu sílu, jakou kdy měl. A to je zase přímým důkazem toho, že se neodkazuje na obřadní zákon.

Nezdá se být možné, aby byl potřebný argument, který by dokázal, že **Gal 3:11-13** odkazuje na mravní zákon a jediné na něj. Až do vydání Tvého pamfletu neuveřejnili adventisté sedmého dne žádný opačný názor. Skutečně nemohu uvěřit tomu, že bys s rozmyslem **[22]** popíral, že se tu uvažuje o mravním zákoně. Omezení této recenze mi nedovolí zabývat se každým výskytem slova „zákon“ v knize **Galatským** a ukázat jeho použití, ale chtěl bych položit jednu otázku: Je rozumné předpokládat, že by apoštol použil slovo „zákon“ na jednom místě a potom, o několik veršů později, beze změny svého tématu nebo bez něčeho, co by nějakou změnu naznačovalo, by to stejné slovo použil znovu, a na těch dvou místech by odkazoval na dva naprosto odlišné zákony? Ty sám říkáš, že ne. Kdyby to byla pravda, že apoštol psal takovým neurčitým způsobem, že by používal slovo „zákon“ v jednom verši s odkazem na mravní zákon a v dalším verši s odkazem na obřadní zákon, potom by jeho spisům nikdo nerozuměl, kdyby neměl tutéž míru inspirace, jakou měl apoštol.

Znovu se obracím ke Tvé knize, straně 39, a čtu následující:

„Kdyby se tito Galatští chystali znovu ustanovit celý židovský systém, což by bylo logickým výsledkem jejich počínání přijetím obřízky, musí tím sami sebe uvést pod kletbu.“

Ve stejném odstavci říkáš, že výrok: „**Proklet je každý, kdo nezůstává ve všem tom, co je napsáno v knize Zákona, aby to činil.**“ (**Gal 3:10**) se vztahuje na obřadní zákon, a že Galatští přiváděli sami sebe pod tuto kletbu, protože se chystali znovu ustanovit celý židovský systém! Nevidím v tom logiku. Kdyby to byla pravda, byl by to případ tohoto: „*Budeš zatracen, pokud to uděláš, i když to neuděláš.*“

Přecházím na Tvůj argument o **Gal 3:17-19**. Říkáš o tom:

„Tento zákon byl dán 430 let po zaslíbení Abrahamovi. Mohl by to proto být tentýž zákon jako moje nařízení, příkazy, ustanovení a zákony, které zachovával Abraham? (**1Moj 26:5**). Byly očividně mravním zákonem; a proto toto jím není.“ S. 43.

Toto je argument, který dokazuje příliš mnoho. Je to obrácení campbellitského názoru, že mravní zákon neexistoval předtím, než byl dán na hoře Sinaj. Tvůj argument tvrdí, že mravní zákon nebyl dán na hoře Sinaj, [23] neboť existoval v době Abrahama. Ale faktem je, že Bůh *nějaký* zákon z hory Sinaj vyslovil, a že tato událost se odehrála o 430 let později po zaslíbení Abrahamovi; proto Tvoje vyjádření, že zákon daný 430 let po době Abrahama nemůže být mravní zákon, protože Abraham mravní zákon zachovával, se rovná tvrzení, že zákon daný na hoře Sinaj nebyl mravní zákon. Kdyby byl Tvůj argument platný, též by dokazoval, že zákon, na který se odkazuje, není ani obřadní zákon, neboť ten Abraham v podstatě měl. Měl obřizku, která – jak říkáš – symbolizuje celý obřadní zákon, a měl oběti. Myslím, že až budeš revidovat svou knihu, minimálně ten argument se bude muset vynechat.

Dále říkáš:

„Tento zákon byl ‚přidán kvůli přestoupením‘. Původní slovo znamená ‚projít okolo anebo ignorovat; přestoupit anebo porušit‘. Tento zákon byl tedy ‚přidán‘ proto, že některý jiný zákon byl ‚přestoupený‘ anebo ‚porušený‘. Nebyl ‚přidán‘ sám o sobě, protože on sám byl ‚porušen.‘ Toto by bylo absurdní, kdyby to platilo pro mravní zákon, neboť nikdo z nás netvrdí, že po vyhlášení deseti přikázání existovalo z mravního zákona skutečně něco více, než bylo dříve. Všechny existovaly předtím, ačkoli Izrael nemusel o částech z nich vědět.“

Zdá se, jakoby Tvým hlavním argumentem byla slovní hříčka. Nestačí říci, že něco je absurdní, abychom to vyvrátili. Některé věci se mohou jednomu člověku jevit jako absurdní a jinému jako velmi rozumné. Pavel říká, že kázání o kříži je pro některé lidi bláznovstvím – anebo absurdní – a často jsem slyšel, jak se lidé vysmívají myšlence, že smrt jednoho člověka by mohla odčinit hříchy druhého. Takovou myšlenku nazývají absurdní. A přece je pro mě a pro Tebe dokonalá v souladu s rozumem. Takže když řekneš, že je absurdní aplikovat termín „přidán“ na mravní zákon, své tvrzení bys měl podložit důkazem, aby mělo nějakou hodnotu.

Říkáš: „Nedalo by se korektně říci, že mravní zákon byl ‚ustanoven‘ 430 let po Abrahamovi, když vidíme, že v té době už existoval a plně ho zachovával.“ Tohoto argumentu jsme si už všimli, ale všimnu si ho ještě trochu více. Pokud zákon, na který se zde odkazuje [24] znamená obřadní zákon a Tvůj právě citovaný argument je platný, vylučuje to možnost, že by v době Abrahama existoval nějaký obřadní zákon: Abraham však podstatné části obřadního zákona měl, ačkoli ten zákon nebyl formálně dán. Jestliže popíráš, že Abraham měl obřadní zákon a trváš

na tom, že ten zákon nebyl dán, až o 430 let později po té době, chtěl bych se zeptat, jaký nápravný systém existoval před Exodem? Říkáš, že obřadní zákon byl přidán kvůli přestoupením čili jako nápravný systém. Proč tedy nebyl přidán hned po spáchání přestupku, ale o 2 500 let později? Já tvrdím, že nápravný systém vešel okamžitě po pádu a na důkaz toho Ti uvádím Ábelovu oběť. Tvůj argument by odložil nápravný systém až do Exodu. Možná řekneš, že v té době byl obřadní zákon dán formálněji a obšírněji než dříve. Velmi dobře, ale pokud bude ten argument platit pro obřadní zákon, což nepopíratelně bude, proč nebude stejně tak platit pro mravní zákon? Nemůžeš popřít, že mravní zákon byl dán na Sinaji, ačkoli byl známý od stvoření. Proč byl tedy dán? Protože nikdy nebyl oznámen formálně. Pokud víme, nikdy nebyla napsaná jeho kopie a velké množství lidí bylo ohledně něj téměř zcela neznalé. Ty sám říkáš, že Izrael byl ohledně něj možná neznalý. Ty sám říkáš, že Izrael byl možná neznalý ohledně částí mravního zákona, a to je nepochybně pravda. Proto je tedy, mnoho důvodů, proč by měl být dán v té době – kvůli přestoupením. Kdyby byli všichni lidé zákon znali a poslouchali ho, nebylo by bývalo potřeba, aby byl vyhlášen na Sinaji – protože však jeho požadavky neznali a přestupovali je, bylo potřebné, aby byl tehdy dán tak, jak byl.

Ale ty říkáš, že není správné aplikovat termín „přidán“ na mravní zákon. V té věci musí rozhodnout samotná Bible. V **5Moj** vypráví Mojžíš Izraelcům o okolnostech dání zákona. Verše **5-21** obsahují podstatu deseti přikázání a o těch mluví Mojžíš ve **22.** verši: „*Tato slova promluvil Hospodin velkým hlasem k celému vašemu shromáždění na [25] hoře z ohně, oblaku a husté temnoty a nic nePŘIDAL.*“ Výraz „přidal“ v tomto verši je v Septuagintě přesně ten stejný, který je přeložen jako „přidán“ v **Gal 3:19**. Hebrejské slovo je totéž, jako to přeložené jako „přidat“ v **1Moj 30:24**. Nikdo nemůže popřít, že v **5Moj 5:22** je to nepochybný odkaz na mravní zákon a jedině na něj. Nezáleží mi na tom, zda to přeložíš jako „přidán“, „vysloven“ anebo „vyhlášen“ – je to jedno. V **Žid 12:18-19** máme nepochybný odkaz na Boží hlas vyhlašující zákon ze Sinaje a požadavek lidu, aby s nimi Bůh už nemluvil (**2Moj 20:18-19**), slovy: „*Ti, co ho [hlas] slyšeli, prosili, aby jim více neznělo slovo.*“ (**Žid 12:19**). Slovo zde přeložené jako „znělo“ je to stejné jako slovo přeložené v **Gal 3:19** a **5Moj 5:22** jako „přidán“. Kdybychom se rozhodli, že bychom to přeložili jako: „*prosili, aby jim více nebylo přidáno slovo*“, potom bychom měli překlad jednotný. Anebo bychom to mohli jednotně přeložit jako „mluvil“ a potom bychom v **5Moj** četli, že Hospodin promluvil všechna ta slova na hoře, zprostřed ohně atd. velkým hlasem „*a nic více nemluvil*“, a byla by to přesná pravda a dobrý překlad. A podobně kvůli jednotě bychom mohli právem přeložit **Gal 3:19** jako „*byl vysloven pro přestoupení*“. Anebo bychom mohli vzít slovo v **5Moj 5:22** ve stejném smyslu, ve kterém se používá v **1Moj 30:24** a objevila by se stejná myšlenka. Když Ráchel řekla: „*Kéž mi Hospodin přidá dalšího syna!*“ (**1Moj 30:24**), bylo to totéž, jako by řekla:

„Bůh mi dá druhého syna.“ Takže význam v **5Moj 5:22** je ten, že poté, co jim Hospodin dal přikázání zaznamenané v předcházejících verších, více jim už nedal. Zdá se mi být velmi rozumné aplikovat termín „přidán“ na mravní zákon; a ať už je to rozumné nebo ne, jistě jsem citoval texty kromě **Gal 3:19**, které to tak aplikují. V Bibli však nemůžeš najít ani jeden příklad použití slova „přidán“ jako vztážen na obřadní zákon, abys odůvodnil své stanovisko o **Gal 3:19**.

5Moj 5:22 jasně říká, že deset přikázání bylo [26] vysloveno Hospodinem, a že vyslovené, anebo dané, anebo přidané nebylo nic, jen deset přikázání. **Gal 3:19** nám říká, proč byla vyslovená. Bylo to kvůli přestoupením, čili proto, že lid byl ohledně zákona ve velké míře neznalý. Nemůžeme dělat slovní hříčky se slovem „přidán“ a používat ho v matematickém smyslu, nutně ho musíme používat ve významu vyhlášení anebo vyslovení. Po vyhlášení mravního zákona Bohem ze Sinaje nebylo mravního zákona více než předtím, ale jistě byl známý o mnoho lépe, než dříve a bylo méně výmluv kvůli hříchu než předtím. V předešlých verších mluvil apoštol o zaslíbení daném Abrahamovi a o smlouvě s ním uzavřené. Výrok, že ta smlouva byla potvrzená v Kristu, jasně ukazuje, že smlouva Abrahamovi potvrdila odpuštění hříchů skrze Krista. Ale odpuštění hříchu nutně naznačuje poznání hříchu. Jen spravedliví mohou být dědici zaslíbení, a poznání hříchu a spravedlnost se dají získat jen přes mravní zákon. Proto bylo dání zákona konkrétnějším způsobem než kdykoliv předtím potřebné k tomu, aby mohli být lidé účastníky požehnání zaslíbených Abrahamovi.

Přesně totéž je uvedeno v **Řím 5:20**: „*Do toho vstoupil Zákon, aby se provinění rozhojnilo.*“ A nikdy jsem nepoznal žádného adventistu sedmého dne, který by měl problém aplikovat to na mravní zákon, ale je to jistě právě tak těžký text jako **Gal 3:19**. Slovo přeložené jako „vešel“ je doslova „vstoupil“. Revidovaná verze zní „vstoupil vedle“. Jenže mravní zákon existoval před dobou Mojžíše, jak je zřejmé z veršů **13-14** té stejné kapitoly a také z vyjádření „*aby se provinění rozhojnilo.*“ V témže verši, který ukazuje, že hřích – přestoupení zákona – existoval předtím, než vstoupil hřích. Ačkoli zákon v celé své síle existoval už před Exodem, přece jen „vstoupil“, „vešel“, byl vysloven anebo dán anebo „přidaný“ až v té době. A proč? Aby se rozhojnily hřích, t.j. „*aby se hřích skrze přikázání stal nadmíru hříšným.*“ (**Řím 7:13**), aby to, co bylo hříchem předtím, mohlo být jasněji vnímáno jako hřích. A tak vešel – anebo byl přidán – „*pro přestoupení.*“ Kdyby nebylo bývalo přestoupení, nebylo [27] by bývalo třeba, aby zákon vešel na Sinaji. Proč vešel kvůli přestoupením? „*Aby se rozhojnily provinění,*“ aby se hřích jevil větším než kdykoli předtím, aby byli lidé hnaní k neobyčejně se rozmnožující Boží milosti, jak je zjevená v Kristu. A tak sa stal pěstounem (**Gal 3:24**), učitelem, aby přiváděl lidi ke Kristu, aby byli ospravedlněni vírou a učiněni Boží spravedlností v NĚm. A tak je později uvedeno, že zákon není proti Božím zaslíbením. Působí v souladu se zaslíbením, neboť bez něj by byl neúčinný. A toto nejrůzněji dosvědčuje věčnost zákona.

Nedbám na názory komentátorů, pouze pokud v jasnější formě uvádějí to, co už bylo dokázáno z Bible. Ale protože se zdá, že ve svém pamfletu jsi se ve značné míře spoléhal na názor komentátorů, nemůže být bez užítku, abychom zde několik citovali. Nedělám to však proto, že si myslím, že by něco přidali k argumentaci, ale jen na vyvážení Tvých citací, a proto, že možná uvádějí daný případ trochu jasněji, než jsem to udělal já. Profesor Boise říká ve svých „**Critical Notes on the Greek Text of Galatians**“ (Kritické poznámky o řeckém textu listu Galatským) o tomto textu toto:

„Vyjádření kvůli přestoupení tedy naznačuje myšlenku dát poznání o přestoupeních, aby se udělalo naplno jasným a zřetelným, jaká byla skutečná přestoupení Božích požadavků.“

Také říká:

„V souladu s touto myšlenkou a snad implicitní je výklad na omezení přestoupení.“

A cituje Erazma, Olshausena, Neandera, DeWetteho, Ewalda, Luthera, Bengela a jiné, kteří zastávají stejný názor. Pokud mají o této věci rozhodnout názory komentátorů, myslím, že mravní zákon uspěje.

Dr. Barnes mluví o výrazu „*kvůli přestoupením*“:

„Pro přestoupení nebo pokud jde o ně. Význam je ten, že zákon byl dán, aby ukázal pravou povahu přestoupení, anebo aby ukázal, co je hřích. Neměl zjevovat způsob ospravedlnění, ale měl odhalit [28] pravou povahu hříchu, odradit lidi od toho, aby ho páchali, aby vyhlásil trest za hřích, aby lidi o něm přesvědčil a tedy byl „nápomocný“ a připravený pro dílo vykoupení skrze Vykupitele. Toto je pravdivý popis Božího zákona, daného odpadlým mužům a toto použití zákona stále existuje.“

A Dr. Clarke říká:

*„Byl dán, abychom poznali svoji hříšnost a svoji potřebu Boží milosti. Zákon je přímka, pravítko, které určuje odklon našeho chování. Viz. poznámky k **Řím 4:15** a zejména k **Řím 5:20**, kde se o tomto tématu obšírně diskutuje a vysvětluje se daný symbol.“*

Tvůj argument proti tomu, že mravní zákon je „*přídán kvůli přestoupením*“ bude platit se stejnou silou proti tomu, že mravní zákon „*vešel, aby se rozhojnil hřích*“. Jestliže tvrdíš, že **Gal 3:19** nemůže platit pro mravní zákon, potom musíš také tvrdit, že **Řím 5:20** pro ten zákon neplatí.

Cituji dále z Tvého pamfletu, z odstavce, který končí nahoře na straně 44:

„Bylo by absurdní předpokládat, že tento zákon byl ‚přidán‘ sám o sobě. Přiměřeně to platí pro jiný zákon, vnesený proto, že ten předtím existující byl ‚porušen‘. Zákon nemůže být přestoupen, pokud neexistuje, neboť tam, kde není zákon, není ani přestoupení. (Řím 4:15).“

Už jsem ukázal platnost termínu „přidán“. Nikdy jsem netvrdil, že některý zákon byl přidán sám o sobě anebo že se tímto přeloženým slovem „přidán“ odkazuje na nějaký matematický úkon. Co chceš říci tím, že zákon nemůže být porušen, pokud neexistuje? Jako bys naznačoval, že mravní zákon neexistoval, takže předtím, než byl dán na hoře Sinaj, nemohl být porušen. Víím, že tomuto nevěříš, a přece v jiném odstavci je to vyjádřeno ještě jasněji. Znovu budu citovat **Řím 5:20**: „*Do toho vstoupil Zákon, aby se provinění rozhojnilo. A kde se rozhojnil hřích, tam se nadmíru rozhojnila milost.*“ Tento zákon je nepochybně mravní zákon, a přece bys mohl říci, že je nemožné, aby to byl on, protože přestupky existovaly už předtím, než vešel zde zmiňovaný zákon, a tam, kde není zákon, není ani přestoupení, a že proto zákon, který zde vešel byl nějaký jiný zákon. Ale to bys tu netvrdil [29]. Tvrdil bys tak jako já, že význam textu je ten, že zákon vešel – anebo byl dán – proto, aby se hřích ukázal ve své pravé velikosti. Jak jinde říká Pavel, hřích se přikázáním stal nadmíru hříšným (**Řím 7:13**). Mravní zákon existoval od stvoření a dlouho před ním. Znali ho patriarchové a také všichni předpotopní lidé a sodomští, protože byli počítáni za hříšníky. Neexistoval však v písemné podobě a ti, co nebyli v bezprostředním spojení s Bohem nemohli mít tu dokonalou znalost zákona, která by jim ukázala plnou ohavnost hříchu. Mohli vědět, že věci, které spáchali byli zlé, ale nemuseli si uvědomovat jejich plnou velikost a platilo to zejména o případu, když Izraelci přišli z egyptského otroctví. Ale Bůh uzavřel smlouvu s Abrahamem a zaslíbil úžasné věci, ale jen pod podmínkou dokonalé spravedlnosti skrze Krista; a když tu lidé vůbec někdy dosáhnou, musí mít zákon v jeho nejpřesnější rozsahu a musí vědět, že hříšné jsou mnohé věci, o kterých si předtím mohli myslet, že jsou neškodné. A tak zákon vešel, aby se rozmnožilo provinění, a protože se rozmnožilo provinění a lidé viděli svoji zkaženost, zjistili, že milost se nadmíru rozmnožila, aby přikryla jejich hříchy. Tato věc je tak jasná a argument v **Gal 3:19** je tak jasně obdobný, že se divím, jak může někdo, kdo správně chápe vztah zákona a evangelia, byť jen na chvíli zpochybňovat.

Na straně 44 čtu:

„Odkazuje se na mravní zákon jako na zákon, který je přestoupen. Ale ‚přidaný‘ zákon, o kterém mluví Pavel, učinil opatření na odpuštění těchto přestoupení symbolicky, dokud nebude přinesena skutečná Oběť.“

Na Tvé nesprávné používání slova „přidán“ jsem upozornil už dostatečně, ale v právě uvedeném citátu je vyjádřená myšlenka, která – což s politováním vidím – se v poslední době v určité míře vyučuje. A sice, že v takzvané židovské dispenciaci bylo odpuštění hříchů jen obrazné. Tvá slova jasně naznačují, že do obětování Krista, skutečné Oběti, žádné skutečné odpuštění hříchů neexistovalo. Kdyby to bylo tak, chtěl bych se zeptat, jak se dostal do [30] nebe Enoch a Eliáš. Byli tam vzati se svými neodpuštěnými hříchy? Byli v nebi dva nebo tři tisíce roků, a až potom se jim jejich hříchy odpustili? Už samotný fakt, že byli vzati do nebe je dostatečným důkazem toho, že jejich hříchy byly skutečně odpuštěny. Když David říká: „**Blahoslavený je ten, z něhož je sňato přestoupení, a jehož hřích je přikryt!**“ (Ž 32:1), myslí tím přesně to, co Pavel, když použil ta stejná slova. David řekl Hospodinu: „**A tys sňal vinu mého hříchu.**“ (Ž 32:5). To nebyla žádná napodobenina odpuštění. A bylo jasně řečeno, že když nějaká duše zhřeší proti některému z přikázání Hospodinových, měla by přinést svou oběť a její hříchy by jí měly být odpuštěny. (3Moj 4:2-3.20.26.31). V samotné oběti, která byla předobrazná, se neskrývala žádná cnost, avšak omilostnění bylo právě tak skutečné, jako kterékoli jiné, udělené od ukřižování. Jak to mohlo být? Jednoduše kvůli Kristu, Beránkovi zabitému od založení světa. To, že se obětuje jako oběť bylo zaslíbeno našim prvním rodičům v ráji a potvrzeno Abrahamovi přísahou od Boha, a proto – kvůli tomu zaslíbení – mohl Abraham, Izák, Jákob a všichni, kteří si to přáli, dostat z Kristovy krve právě tolik výhod, kolik můžeme dostat my. Realitu odpuštění ukazuje fakt, že Ábel svou obětí dostal svědectví, že je spravedlivý. Ale nemůže být spravedlnosti, které by nepředcházelo odpuštění. Pokud bylo obrazné omilostnění, obrazná musí být i spravedlnost. Ale Ábel a Noe a Abraham a jiní byli skutečně spravedliví, měli dokonalou spravedlnost víry, proto museli mít skutečné odpuštění. Dále to ukazuje skutečnost, že odpuštění hříchů musí předcházet veškerou spravedlnost. Neboť nemůže existovat spravedlnost bez víry (Řím 6:23) a víra vždy přináší odpuštění (Řím 3:24-25; 5:1).

Cituji následující odstavec z Tvého pamfletu, strana 44:

„Vyjádření, dokud by nepřišlo símě“ (Gal 3:19) mimo vši pochybnost omezuje trvání tohoto nápravného systému. Slovo ‚dokud‘ má vždy ten význam. ‚Přidaný‘ zákon neměl tedy existovat déle, než ‚dokud by nepřišlo símě.‘ Toto vyjádření nepochybně prohlašuje. Nesahal mravní zákon dále než do plného vývoje Mesiáše? Žádný adventista sedmého dne to nepřipustí. A s tím druhým zákonem to bylo přesně tak.“ [31]

Říkáš, že přidaný zákon neměl existovat déle, než dokud nepřijde símě, neboť slovo „dokud“ má vždy význam určitého omezeného trvání. Dovol mi odcitovat Ti několik textů. V Ž 112:8 čtu o dobrém člověku: „**Jeho srdce je upevněné, nebude se bát, až jednou pohlédne na své protivníky.**“ Myslíš, že to znamená, že jakmile dobrý člověk spatřil to, po čem touží, na svých nepřátelích, bude se bát? O Kristu čtu v Iz 42:4: „**Nezemdlí ani se nenalomí, dokud**

neustanoví v zemi právo.“ Myslíš, že slovo „dokud“ v tomto případě omezuje trvání času, kdy by Kristus neměl být zmalomyslněný? A znamená to, že jakmile založí právo na zemi, ochabne a podlomí se? Otázka se zodpoví sama. A ještě jednou, u **Dan 1:21** čtu: „*Daniel sloužil až do prvého roku krále Kýra.*“ Znamená to, že déle už nežil? Vůbec ne, neboť v **Dan 10** čteme o vidění, které dostal ve třetím roku Kýra. **1Sam 15:35** říká, že „*Samuel již Saula neviděl až do dne své smrti.*“ Myslíš, že se šel podívat, jen co zemřel? Tyto texty ukazují, že „dokud“ ne nutně omezuje trvání věci, na kterou se vztahuje, a nutně neznamená, že zákon při příchodu semene skončí. Tentýž význam termínu v tomto příkladu si ponechám na později.

Znovu cituji z Tvého pamfletu:

„Přidaný zákon byl ‚nařízený skrze anděly, prostřednictvím prostředníka‘ (**Gal 3:10**). Všichni souhlasí, že tímto ‚prostředníkem‘ byl Mojžíš, který se postavil mezi Boha a lidmi. Původní slovo pro ‚nařízený‘ překládá jako ‚vyhlášený‘ Greenfield, který ho cituje jako ilustraci. Byla to pravda, že deset přikázání bylo ‚nařízených‘ anebo ‚vyhlášených‘ ‚anděly‘ ‚v ruce‘ anebo ‚prostřednictvím Mojžíše‘? Vyhlásil je samotný Bůh hlasem, který oťřásl zemi a napsal je svým vlastním prstem na kamenné desky. Ale ten druhý zákon byl daný prostřednictvím andělů a napsán do ‚knihy‘ ‚Mojžíšovým prostřednictvím‘. Jestli si čtenář přeje vidět některé příklady, kde se v podstatě používá ten stejný výraz, když se mluví o ‚zákoně Mojžíšově‘, odkazujeme ho na **3Moj 26:46**; **4Moj 4:37**; **15:22-23** a zejména na **Neh 9:13-14**, kde se jasně rozlišuje mezi zákony, které vyslovil Bůh a ‚nařízeními, ustanoveními a zákony‘, které byly dány ‚prostřednictvím Mojžíše‘.“ [32]

V tomto odstavci je několik bodů a projdeme si je jeden po druhém. Zaprvé, byl obřadní zákon dán anděly? Ti, kteří zastávají stejný názor jako Ty říkají, že ano, a jako důkaz citují **Gal 3:19**. To však v tomto bodě není kompetentním svědectvím, neboť je to text, o kterém se diskutuje; ale – naneštěstí pro Tvoji teorii – je to jediný text, který můžeš citovat. A tak „důkaz“, že obřadní zákon byl dán anděly není nic jiného, jako argumentace kruhem. Tedy: říkáš, že **Gal 3:19** se vztahuje na obřadní zákon, protože mluví o zákoně, který byl „*nařízený anděly*“, potom „dokazuješ“, že obřadní zákon byl vysloven anděly, a to citováním verše **Gal 3:19**, který – jak jsi už „dokázal“ – se vztahuje na obřadní zákon. Toto nedokazuje nic, je to tvrzení bez důkazů. Začal jsi dokazovat, že **Gal 3:19** se týká obřadního zákona, protože mluví o zákoně nařízeném anděly. Abyš to napravil, měl bys citovat minimálně jeden jiný text v Bibli, kde se přinejmenším naznačuje, že andělé dali obřadní zákon, to však neumíš udělat.

Na druhé straně, souvislost s anděly při odevzdání deseti přikázání ze Sinaje je velmi jasná a zřejmá. Nejdřív odcituji **Ž 68:18**: „*Božích vozů jsou desetitisíce, tisíce tisíců [angels – angl.]. Panovník je na nich — ve svatosti jako na Sinaji.*“ Odkazují na **5Moj 33:2**: „*Řekl: Hospodin přišel ze Sinaje, zazářil*

na ně ze Seíru, zaskvěl se z hory Páranu, přišel s desetitisíci svatých [andělů]. Z jeho pravice byl pro ně ohnivý zákon.“ Tyto texty jasně ukazují, že na Sinaji byli Boží andělé, když byl vysloven zákon. Byli tam očividně za nějakým účelem, ačkoli neumíme říci, za jakým. Ale máme ještě důraznější svědectví v Štěpánově řeči (**Sk 7:51-53**): „*Vy tvrdošíjní, vy lidé neobřezaného srdce i uší, stále vzdorujete Duchu Svatému; jak vaši otcové, tak i vy! Kterého z proroků vaši otcové nepronásledovali? Zabili ty, kteří předpověděli příchod Spravedlivého; vy jste se nyní stali jeho zrádci a vrahy, vy, kteří jste přijali Zákon skrze anděly, ale nezachovali jste jej.*“ Zákon, který [33] tito bezbožní Židé nezachovali, byl mravní zákon, který – jak řekl Štěpán – byl dán „*prostřednictvím* [angl.: na nařízení] *andělů*“ – což je tentýž výraz, který je v **Gal 3:19** přeložený jako „*nařízený anděly*“. Slovo *diatasso*, přeloženo jako „nařít“, znamená podle Liddella a Scotta „radit, nařít, ustanovit, uspořádat, sestavit armádu“. Slovo „nařízení“ ve **Sk 7:53** je ze slova *diataxis*, podstatného jména odvozeného z předcházejícího slovesa a znamená „nařízení, uspořádání, zejména sestavení vojsk, bojovou sestavu“. Tato slova mají také význam „nařít“, „rozhodnout“, ale ten první význam, zdá se, vyjadřuje myšlenku slov, jako jsou použity v citovaných textech.

Uvažovaný text neříká, že andělé zákon *vyslovili* a velmi dobře víme, že nevyslovili ani mravní, ani obřadní zákon. Oba dva vyslovil samotný Hospodin: jeden přímo lidu a ten druhý Mojžíšovi. Ale andělé tam byli, očividně ve svém běžném postavení jako nebeské armády. Nikdo neumí říci, jakou roli měli sehrávat, neboť to Bible neuvádí. Tvrdím jen tolik, že Písmo o nich mluví jako o úzce spojených s dáním mravního zákona; přičemž v Bibli není ani jeden text, který by je vzpomínal v souvislosti s dáním obřadního zákona; a už citovaný text ve **Skutcích** jasně říká o mravním zákoně, že byl dán „*prostřednictvím* [na nařízení] *andělů*“. Výraz „*nařízený anděly*“ je ten, na který se hlavně spoléhají ti, kteří argumentují ve prospěch obřadního zákona v listu Galatským, ale i ten je proti nim.

Zadruhé, Tvé rozlišování mezi mravním a obřadním zákonem – a sice, že mravní zákon byl vysloven Hospodinem a obřadní Mojžíšem – neobstojí. Přesně tytéž texty, které cituješ jsou proti tomuto rozlišování. Vezmu první: **3Moj 26:46**. Zní: „*Toto jsou ustanovení, nařízení a zákony, které ustanovil Hospodin mezi sebou a syny Izraele na hoře Sinaj prostřednictvím Mojžíše.*“ Je to poslední verš té kapitoly. Její první dva verše znějí takto: „*Nedělejte si nicotnosti ani tesané modly, nestavte si posvátné sloupy ani si nepokládejte ve své zemi kamenné obrazy, abyste se jim klaněli. Neboť já Hospodin jsem váš Bůh. Zachovávejte mé soboty a mějte v úctě mou svatyni. Já jsem Hospodin.*“ A kapitola potom pokračuje pokyny pro zachovávání Hospodinových přikázání, na chození v Jeho ustanoveních, říká, jaké soudy na ně přijdou, když přikázání poruší, zejména

sobotu, a končí slovy, která byla citovaná jako první. Ale v celé kapitole není ani náznak odkazu na obřadní zákon.

Tvůj další odkaz, **4Moj 4:37**, se nevztahuje ani na mravní, ani na obřadní zákon. Uvádí jen tolik, že Mojžíš a Áron spočítali kohatovské rody „*podle Hospodinova příkazu Mojžíšovi*“.

Tvůj třetí odkaz, **4Moj 15:22-23**, se nepochybně vztahuje na mravní zákon a jedině na něj, jak uvidíme, když se přečtou souvisle s verši **24, 25 a 26**. Odcituji je: „*Kdybyste však pobloudili a nesplnili všechny tyto příkazy, které promluvil Hospodin k Mojžíšovi, vše, co vám Hospodin přikázal prostřednictvím Mojžíše ode dne, kdy Hospodin vydal příkaz a nadále ve všech vašich pokoleních, jestliže se to stalo ne před očima pospolitosti, bylo to vykonáno nedopatřením, připraví celá pospolitost jednoho býčka jako zápalnou oběť, jako příjemnou vůni Hospodinu, i patřičnou přídavnou oběť a litou oběť podle nařízení a jednoho chlupatého kozla jako oběť za hřích. Kněz vykoná obřad smíření za celou pospolitost synů Izraele a bude jim odpuštěno, neboť to bylo nedopatření a oni přinesli svůj obětní dar, ohnivou oběť Hospodinu a svou oběť za hřích před Hospodina za své nedopatření. Bude odpuštěno celé pospolitosti synů Izraele i příchozímu, který pobývá uprostřed nich, neboť se to stalo všemu lidu nedopatřením.*“ Tato smířující oběť měla být přinesena jen kvůli hříchům, proti čemuž Hospodin přikázal prostřednictvím Mojžíše. Ale hříchem není nic kromě porušení deseti přikázání.

Tvůj poslední odkaz, **Neh 9:13-14**, se může týkat jak mravního, tak i obřadního zákona. Cituji verše: „*Sestoupil jsi na horu Sínaj a mluvil jsi s nimi z nebes. Dal jsi jim správná nařízení a spolehlivé zákony, dobrá ustanovení a příkazy. Dal jsi jim poznat svou svatou sobotu a dal jsi jim prostřednictvím svého otroka Mojžíše [35] příkazy, ustanovení a zákon.*“ Toto je jediný text ze všech, na které jsi odkazoval, který se dokonce nepřímou vztahuje na obřadní zákon. A je to určitě vynucený závěr, který frází „*prostřednictvím Mojžíše*“ omezuje na zákonnou část verše 14. Všechny ostatní texty se rozhodně – pokud se vůbec týkají nějakého zákona – vztahují výhradně na mravní zákon, o kterém je řečeno, že byl přikázán „*prostřednictvím Mojžíše*.“

Možná řekneš, že jsem zbořil rozlišování mezi mravním a obřadním zákonem a otevřel cestu nepřátelům zákona, když ty dva míchám. Ale není to tak. Jen jsem citoval texty, na které odkazuješ a ukázal jsem jejich přesnou aplikaci. Není šance na zmatek ohledně dvou zákonů, neboť máme toto jasné rozlišení:

- Mravní zákon byl vysloven Hospodinem slyšitelným hlasem z ohně a kouře Sínaje. Deset přikázání je vše, co bylo dáno tímto způsobem

(**5Moj 5:22**), jedině ona byla napsána na kamenných deskách Božím prstem.

- Obřadní zákon byl dán neveřejným způsobem.

Toto jistě zabraňuje jakémukoliv zmatku. Jak o mravním, tak i o obřadním zákoně je však řečeno, jak jsme viděli v citovaných verších, že byly dány prostřednictvím Mojžíše, a oba byly napsány do knihy zákona. Ale stále je zde ten rozdíl, že obřadní zákon byl napsán jen v knize, zatímco mravní zákon byl napsán na kamenných deskách Božím prstem, a také v knize. To, že výraz „*Mojžíšův zákon*“ se někdy vztahuje na deset přikázání bude zjevné každému, kdo si pečlivě přečte **5Moj 4:44-5:22** a dále; **Joz 23:6-7**; **1Kr 2:3-4**; **2Kr 23:24-25** atd. Viz i „**Great Controversy**“ (Velký spor věků), sv. 2, ss. 217-218, počínaje posledním odstavcem na straně 217. Na druhé straně, termín „*Hospodinův zákon*“ se používá pro obřadní nařízení. Viz např. **Lk 2:23-24**. A tak se termíny „*Mojžíšův zákon*“ a „*Hospodinův zákon*“ používají zaměnitelně pro oba zákony.

Zatřetí, o druhé části verše **Gal 3:19** říkáš, že všichni souhlasí, že tímto prostředníkem byl Mojžíš. Já nesouhlasím a nemyslím si, že ten text a kontext zaručuje takovou [36] domněnku. Apoštol v dalším verši pokračuje: „**Prostředník však není jen pro jednu stranu, Bůh však je jeden.**“ Nyní půjdeme na **1Tim 2:5** a čtu: „**Je totiž jeden Bůh, jeden je také prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.**“ Bůh je jednou stranou v transakci a Kristus je prostředníkem. Předpokládám, že nepochybně tvrzení, že právě Kristus byl Ten, kdo vyslovil přikázání na hoře Sínaj. V knize „**Great Controversy**“ (Velký spor věků), zv. 2, strana 217 čtu (ohledně kázání na hoře): „*Tentýž hlas, který vyhlásil mravní a obřadní zákon, který byl základem celého židovského systému, vyslovil slova poučení na hoře.*“ A toto je uvedeno v uvažovaném textu a také ve **Sk 7:38**, kde Štěpán hovoří o Mojžíšovi: „**To je ten, který byl ve shromáždění v pustině prostředníkem mezi andělem, který k němu mluvil na hoře Sínaj, a našimi otci.**“ Ten anděl, jak všichni chápeme, byl ten, který mluvil k Mojžíšovi z keře, ten, který šel před Izraelci, ve kterém bylo Boží jméno, a není to nikdo jiný, než náš Pán Ježíš Kristus. Kdybych to považoval za nezbytné, mohl bych Ti dát o tomto bodu mnoho biblických důkazů. A tak, jak jsem dokázal při upozornění na Tvé body, uvažovaný text učí, že zákon byl dán na hoře Sínaj kvůli přestoupení, tedy aby lidé mohli poznat, co je hřích a mohli ocenit odpuštění, které bylo nabídnuto ve smlouvě Abrahamovi, a že byl tak dán, dokud by nepřišlo símě, jemuž bylo dáno zaslíbení; a apoštol ukazuje důstojnost a hodnotu zákona výrokem, že byl určen, připraven anebo nařízen anděly, v ruce našeho velkého prostředníka, Pána Ježíše Krista.

Nyní budu věnovat trochu pozornosti výrazu „*dokud by nepřišlo símě, jemuž bylo dáno zaslíbení*“ a ukážu, jak je v souladu s jinými výrazy ve verši, jak jsem je vysvětlil. Jako první ocituji odkaz, který k tomu uvádíš. Říkáš:

„Stručně si všimneme dalšího argumentu, velmi nedávný výmysl, určený k vyhnutí se závěru, že ‚přidaný‘ zákon skončil na kříži. Je to tvrzení, že ‚semeno‘ ještě nepřišlo a nepřijde až do druhého příchodu Krista. Pro pisatele by bylo obtížné skutečně si myslit, [37] že nějaký věřící v Krista by zaujal to stanovisko, kdybychom si to nepřečetli v našem vlastním milovaném časopise *Signs of the Times* z 29. července 1886.“ S. 46.

Kdyby to bylo bývalo napsáno jistými lidmi, myslel bych si, že to byl úmyslný nesprávný výklad, neboť určitě žalostně nesprávně vykládá názor, který zastávám, a který jsem zveřejnil. Pečlivě jsem si znovu přečetl své články, abych zjistil, zda jsem nějakým nešťastným výrazem nevyjádřil myšlenku, že Kristus, zaslíbené semeno, ještě nepřišel a nenalézám z ní ani náznak. Ani jsem však nepomyslel na to, že bys svévolně nesprávně vyložil nějakého člověka a Tvé nesprávné uvedení mého stanoviska mohu připsat jen jeho příliš ukvapenému přečtení. Není pro mě vůbec překvapující, že v tom krátkém čase, kterého jsi měl nazbyt, přičemž jsi byl zatížen velkým množstvím starostí, které rozptylovaly Tvou mysl, jsi nepochopil argumentaci jako celek, zejména proto, že byla taková, ke které předtím nebyla nasměrovaná Tvá mysl. Přestože byl Tvůj nesprávný výklad neúmyslný, nicméně vyjadřuje mylný dojem z mého učení.

Argument, který jsem předložil, není takovým nedávným výmyslem, jak si myslíš. Ten názor zastávám už několik roků a nejsem jeho původcem. Ale i kdyby byl zcela nový, samo o sobě by to nebylo nic proti němu, neboť „**každý učitel Zákona, který se stal učedníkem království Nebes, podobá člověku hospodáři, který ze svého pokladu vynáší nové i staré.**“ (Mt 13:52).

Je to pravda, že jsem zastával a stále zastávám názor, že příchod semene, o kterém se mluví v **Gal 3:19**, znamená druhý příchod Krista, to však neznamená, že Kristus už nepřišel anebo že nyní není semenem. Často kážeš, že Pán přichází a nepochybně cituješ také texty z Písma jako **Ž 50:3-4**; **1Kor 4:5** a desítky dalších. Kdyby člověk, který Tě slyšel kázat takové kázání odešel a řekl, že nevěříš, že Pán přišel před 1 800 lety, nebyl by mimo o nic více než Ty, když říkáš, že učím, že Kristus nepřišel. Ve Starém zákoně máme mnoho odkazů na příchod Krista, některé z nich znamenají jeho první příchod a některé druhý. Rozlišovat mezi nimi můžeme jedině [38] podle událostí, které se vzpomínají v souvislosti s odkazy na příchod. A tak musíme rozhodnout i tady v **Gal 3:19**.

Jediný základ, na kterém můžeš tvrdit, že příchod semene se nemůže vztahovat na druhý příchod Krista, je tvrzení, že tehdy nebude semenem, že tím je jen při prvním příchodu. Takové tvrzení však neobstojí ani na chvíli, protože Kristus je právě tak jistě semenem, když rozdrtil hadovi hlavu, jako když byl On sám rozdrcen. On bude semenem, když se Mu splní zaslíbení. Věc se má tedy takto: Semeno je Kristus, proto se výrok „*dokud by nepřišlo símě*“ rovná vyjádření „*dokud by nepřišel Kristus*“. Další bod potom je, zda vyjádření „*Kristův příchod*“

nutně platí jen pro první příchod? Jistěže ne, protože příchody jsou dva a jednoduchý výraz „*Kristův příchod*“ může platit pro kterýkoli. Proto – co se týče vyjádření „*dokud by nepřišlo símě*“ – není důvodu, proč by nemělo platit pro druhý, jakož i pro první příchod. Vskutku bychom mohli říci, že existuje předpokládaná pravděpodobnost, že by se vztahoval na druhý příchod Krista, neboť ten je z těch dvou významnější a je tím, na který vždy myslíme, když je ten výraz nevyomezený. Ale v každém případě tohoto druhu musí rozhodnout kontext, na který příchod se odkazuje.

Myslím, že aplikování **Gal 3:19** na první příchod Krista vyplývá do značné míry z nedbalého čtení tohoto verše. Argumentuješ, jakoby ten verš zněl „*dokud by nepřišlo símě, o kterém bylo dáno zaslíbení*“. Zní však „*dokud by nepřišlo símě, kterému bylo dáno zaslíbení*“. Apoštol se nezabývá myšlenkou, že semeno bylo zaslíbeno Abrahamovi, ale mluví o zaslíbení, které bylo dáno Abrahamovi a jeho semeni, kterým je Kristus. Pokud dokážeš najít jediné zaslíbení, které se naplnilo v Kristu při Jeho prvním příchodu, bude to určitý projev důvodu aplikování **Gal 3:19** na první příchod Krista. To však nevíš. Kristus tehdy nedostal absolutně nic, nesplnila se Mu žádná část zaslíbení. Dostal jen odmítnutí, výčitky, výsměch, chudobu, únavu, bičování a smrt. Kromě toho je zaslíbení „Abrahamovi a jeho semeni“ společným zaslíbením; **[39]** ale Abrahamovi se při prvním Kristově příchodu určitě nesplnilo žádné zaslíbení, neboť tehdy byl už 2 000 let mrtvý.

To, že apoštol spojuje příchod semene s naplněním jemu daného zaslíbení je zjevné z jednoduchého přečtení textu. Abrahamovi a jeho semeni bylo dáno určité zaslíbení a určitá věc byla daná pro zvláštní účel, dokud by nepřišlo símě, jemuž bylo dáno zaslíbení. Myšlenka, která nevyhnutelně vyplývá z takového čtení textu, při kterém se každé větvě nechá její správný význam, je ta, že při příchodu, na který se odkazuje, zdědí semeno zaslíbení. Trochu dále povím o tomto bodě více.

Není však potřebná žádná domněnka ohledně toho, co je tím zaslíbením, na které se odkazuje v tomto verši. Verš **Gal 3:18** zní takto: „*Neboť jestliže je to dědictví ze Zákona, není již ze zaslíbení; Abrahamovi je však Bůh daroval skrze zaslíbení.*“ A potom **19.** verš pokračuje: „*K čemu tedy Zákon? Byl přidán kvůli přestoupením, dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení. Byl ustanoven skrze anděly rukou prostředníka.*“ Toto velmi přesvědčivě ukazuje, že zaslíbením, na které se odkazuje je dědictví. Tímto zaslíbeným dědictvím je celý svět (**Řím 4:13**) a není třeba předkládat žádný argument, aby se ukázalo, že dědictví je stále budoucností. Kristus ho nedostal, neboť my jsme spoludědicové s ním a vírou ho také dostaneme. A toto činí bezcenným Tvůj argument, že „zaslíbení dané tomuto semeni, mnohé z nich, sahají až za druhý příchod – stejně jako toto [**Iz 9:6-7**], ba až do věčnosti. Takže podle tohoto uvažování budeme možná čekat po

celou věčnost, aby semeno přišlo.“ Tento argument, pokud by v této souvislosti něco dokázal, by dokázal jen to, že zaslíbení dané Abrahamovi a jeho semeni se nenaplní nikdy, což je v protikladu s Božím slovem. Ale jak jsme viděli, v tomto 19. verši se neodkazuje na spoustu zaslíbení, ale jen na jedno – dědictví, a to zaslíbené dědictví bude přijato při druhém příchodu Krista, a ne před ním.

Ale Ty říkáš, že dokonce ani toto zaslíbení se nenaplní do [40] konce tisíce let, a že proto pokud příchod semene není do splnění zaslíbení, „semeno nemůže přijít do konce tisíce let, neboť do té doby nebude země zděděná Abrahamem.“ Tento argument by skutečně mohl být nazván „nedávným výmyslem“. Jsem si jistý, že v našem lidu je nový. Je pravda, že svatí nebyvají na zemi do závěru tisíciletí, ale není pravda, že ji dosud nevlastní anebo nezdedí. Jestliže ne, co má na mysli Kristus u **Mt 25:31-34**, kde říká, že když přijde ve své slávě a všichni svatí andělé s Ním, zasedne na trůnu své slávy, oddělí spravedlivé od bezbožných a řekne spravedlivým: „*Pojďte, požehnaní mého Otce, přijměte do dědictví království, které je pro vás připraveno od založení světa.*“ (**Mt 25:34**)? Chybou, které se dopouštíš, je předpoklad, že svatí nemohou vlastnit zemi, dokud na ní nebudou bydlet. Kdyby to byla pravda, stejně tak by platilo pro Krista, že ji nemůže vlastnit, dokud na ní nebydlí, jenže v **Ž 2:8-9** čteme tato slova Otce Synovi: „*Požádej mě a dám ti národy do dědictví. Tvým vlastnictvím budou i končiny země. Roztlučeš je železnou holí a jako hliněnou nádobu je roztříštíš.*“ Z tohoto, jak ze **Zj 11:15-19** a jiných textů se dozvídáme, že Kristus dostane království těsně předtím, než přijde na tuto Zemi. A až když mu budou dány do vlastnictví poslední končiny země, rozbije na kusy národy jako hrnčířovu nádobu. Kdyby Kristus nevlastnil zemi, neměl by právo to udělat. Bezbožní poddaní Satana si nyní nárokují Zemi, která byla zaslíbená Kristu. Až se to zaslíbení naplní a Země bude daná do Jeho vlastnictví, potom se zbaví těch, kteří uchvátili vládu. Zdedí Zemi, když bezbožní jsou ještě stále na ní, ale nemůže na ní přebývat, dokud nebudou odstraněni. Říkáme, že na ní nemůže přebývat, ne však proto, že nemá tu moc, ale proto, že tam nemůže mít příbytek, pokud je taková nečistá. Nicméně skutečnost, že činí s národy podle své vůle, vykořeňuje je ze země, ukazuje, že Země je Jeho vlastnictvím. [41]

Stejný argument platí pro svaté. Jsou spoludědicové s Kristem. Znamená to, že své dědictví dostanou ve stejné době jako On. Když přijde na tuto Zemi a dostane své království, zavolá je, aby ji zdědili s Ním. Na Zemi nebydlí okamžitě, ale bydlí v jejím hlavním městě, v Novém Jeruzalémě, a vlastnictví hlavního města jakéhokoliv království se obvykle považuje za důkaz vlastnictví samotného království. Kromě toho, svatí po dobu tisíc let sedí na trůnech, soudí bezbožné a určují velikost trestu, který jim bude vyměřený. Tak jsou s Kristem podílníky na díle zbavování společného vlastnictví jeho břemen. Je to tak, jako bychom Ty a já byli spoludědicové nějaké farmy. V určité době dostaneme vlastnictví, ale zjistíme, že je úplně zarostlé trním a šípkovými růžemi – a tak dřívě, než si na

něm zřídíme příbytek, odklidíme a spálíme toto houští a smetí. Bezbožní jsou koukolem, který je tíhou na farmě, která je zaslíbením pro Abrahama a jeho semeno; až Abraham a jeho semeno dostane vlastnictví, odklidí z něho vše, čím je zarostlé a potom v něm bude bydlet. Tento krátký argument jasně ukazuje to, co si myslím, že už bylo mezi námi stanoveno, a sice že Kristus a svatí vlastní království, když přijde podruhé.

Když jsme už vyřešili tyto body, a sice že „zaslíbení“ znamená dědictví Země, a že toto zaslíbení dané Abrahamovi a jeho semeni je splněno při Kristově druhé příchodu, jsme připraveni jít dále. Hlavní myšlenkou v této kapitole je to, jakým způsobem se má zaslíbení získat. Zaslíbení je v tomto verši dominující myšlenkou. Apoštol ukazuje, že dědictví se získává výlučně vírou, že není ze zákona, ale z víry v zaslíbení, a potom nás nese zpět do doby, kdy se zaslíbení naplní. To, že „příchodem“, na který se vztahuje, je druhý příchod Krista, kdy se zaslíbení naplní, je nejpřirozenějším a nejjednodušším závěrem a sladěním textu. Myslím, že jsi přehlédl paralelní text, který jsem citoval v mých článcích. Je to **Ez 21:31-32**: „*Toto praví Panovník Hospodin: Sejmi turban a sundej korunu, takhle už to nebude; je na čase vyvýšit poníženého a ponížít vyvýšeného. Sutiny, sutiny, v sutiny ji proměním. Ani ty ještě takové nebyly, až do příchodu toho, jemuž náleží soud — já mu ho dám.*“ [42]“ Máme tu nepochybný odkaz na semeno ve slovech: „... *ten, jemuž náleží soud.*“ A je jasně vyhlášeno, že když přijde „*ten, jemuž náleží soud*“, dědictví Mu bude dáno. Tato slova byla napsaná téměř 600 let před Kristovým prvním příchodem, ale není třeba, abych zacházel do argumentace s cílem přesvědčit Tě, že se zde neodkazuje na první příchod Krista. V **Gal 3:19** říká Pavel o dědictví toto: „...*dokud by nepřišel potomek, kterému bylo dáno zaslíbení.*“ V právě citovaném textu z Ezechiele mluví prorok též o dědictví. Praví: „...*až do příchodu toho, jemuž náleží soud*“. Proč je absurdnější říkat, že první výraz se vztahuje na druhý příchod Krista, než že se na tu událost vztahuje ten druhý?

Pokud řekneš, že příchod semene se netýká druhého příchodu, protože když se uskuteční ten příchod, o kterém se mluví, má skončit obřadní zákon. Tvrdíš to naprosto bez důkazů. Pokud řekneš, jak to ve svém pamfletu děláš, že vztazení toho příchodu na druhý příchod, a zákona, o kterém se mluví, na mravní zákon, by při druhém příchodu Krista ukončilo mravní zákon, na to jsem už odpovídal, neboť jsem ukázal, že „*dokud*“ neznamená nutně „ukončení“. Co nejrozhodněji věřím, že uvedený zákon je mravní zákon, a že příchod semene je druhý příchod Krista, ale nevěřím, že mravní zákon skončí, když Kristus přijde: a **Gal 3:19** nenaznačuje, že ano.

Abys prokázal své tvrzení, že příchod semene se nemůže vztahovat na druhý příchod Krista, bylo by potřebné, abys dokázal, že Kristus byl semenem jen při prvním příchodu a od té doby jím není. Jenže **1Moj 3:15** říká nejen to, že had

rozdrtí semeni patu (při prvním příchodu), ale i to, že semeno rozdrtí hadovi hlavu (při druhém příchodu). Když Kristus přijde podruhé, stále je semenem. Takže když Pavel říká „*dokud by nepřišlo símě*“, nemusí se to omezovat na první příchod o nic více, než když řekne „*dokud Pán nepřijde*“. [43]

Aby se netvrdilo, že Kristus nerozdrtí Satanovi hlavu při Jeho druhém příchodu, ale jen na závěr tisíce let, připomenu Ti, že bezbožní sice nejsou potrestáni do závěru milénia, ale říká se o nich, že budou potrestáni při příchodu Pána. A to také jsou: neboť druhý příchod, podobně jako první, pokrývá určité časové období. První Kristův příchod pokrýval celou dobu Jeho pozemské služby; druhý příchod pokrývá celé období od zjevení se „*znamení Syna člověka na nebi*“ (Mt 24:30), až dokud nebudou bezbožní zlikvidováni ze země.

Dosavadní argument o příchodu semene byl negativní, abychom vyhověli některým z Tvých námitek. Nyní uvedu některé pozitivní argumenty, že uvedený příchod je druhý příchod. Přitom budu uvažovat i o verších Gal 3:22-25, protože úzce souvisí s 19. veršem. Verše 24-25 zní takto: „*Takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry. Když však přišla víra, nejsme již podřízeni vychovateli.*“ Žádnou argumentací se nedá dosáhnout, aby tyto verše platily pro obřadní zákon. Odkaz musí být na mravní zákon a jediné na něj, jak prokážu.

1. Ten text nezní, že „*zákon byl naším pěstounem, ukazujícím nám na Krista*“; kdyby tak zněl, mohl by to být určitý projev důvodu, proč ho aplikovat na obřadní zákon. Ale „*zákon byl naším pěstounem vedoucím nás ke Kristu,*“ anebo doslova „*zákon byl naším pěstounem do Krista*“, čili zákon byl naším pěstounem, dokud jsme nepřišli ke Kristu. Obřadní zákon nepřivedl ke Kristu nikoho. Jeho plnění bylo skutkem víry na straně plnítele, ukazovalo víru v Krista, kteřou už měl.

2. Víra neosvobodila lidi od dodržování obřadního zákona; naopak, člověk nezačal obřadní zákon dodržovat dříve, dokud neměl víru v Krista.

3. 23. verš říká, že „*Ale dříve, než přišla víra, byli jsme střeženi pod zákonem*“; ale dříve, než přišla víra, lidé neměli s obřadním zákonem nic do činění.

4. Kdyby se tento verš vztahoval na obřadní zákon, [44] měli bychom podle 25. verše usoudit, že jen co se lidé naučili mít víru v Krista, s obřadním zákonem už neměli nic více do činění; ale pravdou je, že patriarchové a proroci byli ve svém zachovávaní obřadního zákona maximálně přesní a nikdo neměl více víry než oni. Vezmi si případ Davida: jeho spisy jsou plné odkazů na oběti a na obřady u soudu v Hospodinově domě. Přinášel velké množství obětí, a přece není pisatele Bible, který by ukazoval dokonalejší poznání Krista anebo který by projevoval více víry v Něho.

5. Ale Ty říkáš, že apoštol uvažuje o dispenciacích, a ne o zkušenostech jednotlivce, a že přivádět ke Kristu znamená přivádět je k Jeho prvnímu příchodu a „k tam zahájenému systému víry.“ Ale to je to nejslabší stanovisko, jaké jsi mohl zaujmout, neboť kdyby byl býval význam takový, vyplývalo by z něj, že zákon dosáhl svého účelu jen pro generaci, která žila při Kristově prvním příchodu. Žádní jiní lidé ke Kristu nikdy nepřišli, v tom smyslu, v jakém ten termín používáš. Aby zákon přiváděl lidi ke Kristu v tom smyslu, v jakém ho používáš Ty, čili k Jeho prvnímu příchodu, musel by jim prodloužit život. Adam by musel žít minimálně 4 000 let. Neboť – dovol mi znovu zopakovat – text neříká, že zákon byl pěstounem, aby lidem ukazoval na Krista, ale aby je k Němu přiváděl.

6. A zase: text říká, že přivádí lidi ke Kristu, aby byli ospravedlnění z víry. Jsou lidé ospravedlňováni vírou jako národ? Právě jsem ukázal, že podle teorie, že apoštol diskutuje o dispenciacích, by byla ke Kristu přivedena jen jedna generace, a sice ta, která měla to štěstí a žila při Jeho prvním příchodu – jenže dokonce ani ta nebyla ospravedlněna vírou. Jen velmi málo lidí z ní mělo vůbec nějakou víru. Neměli víru od začátku do konce. Potom museli zůstat pod pěstounem – zákonem – a vskutku také zůstali. Ospravedlnění vírou je individuální, a ne národní záležitostí. Adventisté sedmého dne často mluví o velkém světle, které „jako lid“ vlastníme. Ale „jako lid“ nezískáme z toho světla žádný užitek, pokud ho nemáme ve svých vlastních srdcích jako jednotlivci. Opakuji: ospravedlnění vírou je něco, [45] co musí zažívat každý jednotlivce za sebe. Tisíce těch, co žili při Kristově prvním příchodu, nevěděli o této zkušenosti nic, dokud tisíce těch, co žili dlouho předtím, než Kristus přišel, byli k Němu skutečně přivedeni po omilostnění a dostali ho. Ábel byl počítán za spravedlivého skrze víru; Noe byl dědicem spravedlnosti, která je z víry a Abraham skutečně viděl Kristův den a radoval se v něm, ačkoli zemřel 2 000 let před prvním příchodem. A právě toto nej jednoznačněji dokazuje, že v **Gal 3** mluví apoštol o zkušenosti jednotlivce, a ne o dispenzačních změnách. Nemůže existovat žádná křesťanská zkušenost, žádná víra, žádné ospravedlnění, žádná spravedlnost, která není individuální záležitostí. Lidé jsou spaseni jako jednotlivci, a ne jako národy.

Bylo by zde na místě jedno vysvětlení: pokud se termín „*pod zákonem*“ použije pro obřadní zákon, nemůže mít ten stejný význam jako při použití pro mravní zákon. Když se vztáhne na mravní zákon, znamená „odsouzen zákonem“ – tento význam však nemůže mít, kdyby se vztáhl na obřadní zákon, neboť ten zákon neodsoudil nikoho. Takže s předpokladem, že ten výraz se vztahuje na obřadní zákon, musíme usoudit, že nebýt pod ním znamená nebýt mu podrobený; ale když ho vztáhneme na mravní zákon, k takovému závěru nedospějeme, protože „*pod zákonem*“ znamená „odsouzen zákonem“.

7. Nejsilnější argument proti názoru, že jde o obřadní zákon se nachází ve **24.** verši: „...*takže se Zákon stal naším vychovatelem ke Kristu, abychom byli*

ospravedlnění z víry.“ Je nepopiratelným faktem, že právě vlastnictví víry vedlo k přinášení obětí, a ne přinášení obětí k víře. „**Vírou přinesl Ábel Bohu lepší oběť než Kain.**“ (Žid 11:4). Nyní se ptám: Jak mohl obřadní zákon přivést člověka k tomu, co už měl? Protože právě víra podněcovala Ábela a všechny ostatní k přinášení obětí, jak se může tedy říci, že ty oběti sloužili jako pěstoun, aby je přiváděli ke Kristu, aby byli ospravedlnění vírou?

Už jsem si všiml Tvé myšlenky, že slovo „víra“ je zde synonymem se slovem „Kristus“, že apoštol míní, že [46] předtím, než přišel Kristus, byli jsme drženi pod zákonem; že zákon byl naším pěstounem, aby nás přivedl ke Kristu (prvnímu příchodu Krista), abychom Jím byli ospravedlnění; a že ten 25. verš znamená, že když Kristus přišel, už nejsme pod pěstounem. Myslím, že toto stanovisko většinou zastávají ti, kteří ohledně zákona zastávají názor, že jde o obřadní zákon, a je to to jediné stanovisko, které se dá zaujmout, jestliže se odkazuje na obřadní zákon. Chybí tomu jediné: důkaz. Není vůbec žádného oprávnění k tomu, aby se ze slova „víra“ dělalo synonymum slova „Kristus“. Kromě toho, kdyby to byla pravda, potom by text učil, že do Kristova prvního příchodu nebyl ospravedlněn žádný člověk, což je nesmyslné a nebiblické. Z toho důvodu musíme usoudit, že v tomto verši se neuvažuje o obřadním zákoně.

Je zřejmé, že 19. verš úzce souvisí s 24. veršem, takže když zákon vešel – anebo byl přidán, byl ve funkci učitele, aby přiváděl lidi ke Kristu. Zrušení zákona předtím, než přivedl Kristu všechny, které je možné přemluvit, aby k Němu přišli, by bylo určité skutkem nespravedlnosti. Zákon si musí udržet svoji funkci učitele anebo dozorce, dokud ke Kristu nepřijdou všichni ti, kteří chtějí: a to nebude dříve, dokud neskončí zkouška a Pán nepřijde. Ve své funkci učitele není proti zaslíbení, ale působí v souladu s ním. Takže: Bůh dal Abrahamovi zaslíbení, že on a jeho semeno zdědí zemi. Toto zaslíbení bylo Abrahamovi dáno ne kvůli jeho vlastní spravedlnosti, ale kvůli jeho víře, která se mu počítala za spravedlnost. Zaslíbení bylo potvrzeno v Kristu, takže dědici zaslíbení mohli být jen ti, kteří projevovali víru v Krista, aby jim byly odpuštěny hříchy. Ale odpuštění hříchů závisí na pokání z hříchu, a to předpokládá poznání hříchu, a to se dá získat jen prostřednictvím zákona. Proto zákon působí jako učitel anebo dozorce, aby přemohl lidi vědomím jejich hříchu, aby utíkali ke Kristu a byli ospravedlnění vírou. A tuto funkci musí plnit, dokud opravdu nepřišli všichni ti, kteří se dají ovlivnit, aby přišli ke Kristu, a zaslíbení se naplní. Potom už zákon nebude mít funkci dozorce. Boží lid bude celý spravedlivý, chodící v [47] zákoně a zákon bude v jeho srdci. Potom nebudou potřebovat zákon napsaný v knihách anebo na kamenných deskách – čili přidaný zákon –, neboť budou mít přímý přístup k Božímu trůnu a budou vyučováni Bohem. Tedy zákon byl přidán – anebo vysloven –, aby byl učitelem a přiváděl lidi ke Kristu; když budou všichni ti, kteří jsou hodni spásy přivedeni ke Kristu, přestane mít tu funkci. To však neznamená zrušení zákona, když Pán přijde – o nic víc než to, že zákon vešel na Sínaji

neznamená, že předtím nebyl žádný zákon. Před vyhlášením zákona na Sínaji a jeho zapsání ve prospěch lidstva bylo zákona právě tolik jako dnes. A když zákon přestane být učitelem, protože už přivedl ke Kristu všechny, kteří se dají přimět k tomu, aby přišli, a všechny pozemské kopie zákona budou zničeny spolu se Zemí, zákon – základ Božího trůnu – bude stále existovat nezměněný po celou věčnost, jak byl v celé věčnosti.

Následující citát z pera staršího J. N. Andrewse může být snad považován za hodný přečtení. Pochází z jeho odpovědi H. E. Carverovi v časopise *Review and Herald* ze 16. září 1851 (sv. 2, č. 4):

„Myšlenka, že zákon je naším pěstounem, vedoucím nás ke Kristu, abychom byli ospravedlněni z víry, se často prosazuje jako důkaz, že zákon je zrušen. Jak je zákon naším pěstounem, aby nás přivedl ke Kristu? Odpovídáme, že ukazuje naši vinu a spravedlivé odsouzení, a že bez Spasitele jsme ztraceni. Zde je apoštol Pavel, který byl obrácen od doby, kdy je řečeno, že zákon byl zrušen: „Ale hřích bych nepoznal jinak než skrze Zákon.” (Řím 7:7). „Nebot’ skrze Zákon je poznání hříchu.“ (Řím 3:20). Přečtěte si i celý popis Pavlově zkušenosti v této škole, jeho vysvobození z tělesné mysli, která „se nepodřizuje zákonu Božímu.“ (Řím 7:7-25; 8:1-7). Vyučování zákona je absolutně potřebné, neboť bez něj nemůžeme nikdy poznat svoji vinu před Bohem. Ukazuje naše spravedlivé odsouzení, jeho trest nám visí nad hlavami; zjišťujeme, že jsme ztraceni a běžíme k Ježíši Kristu. Co dělá, aby nás zachránil před zlořečenstvím zákona? Ruší zákon, aby mohl zachránit jeho porušovatele? Ubezpečuje nás, že ho ‚nepřišel zničit‘ a víme, že zákon je ‚svatý, spravedlivý a dobrý,‘ nedá se vzít zpět bez zničení vlády toho, který ho dal. Pozmění snad Spasitel jeho charakter a zmenší jeho požadavky? Kdepak! Dosvědčuje, že ‚ani jediné písmenko anebo [48] jeden puntík nepomine ze zákona, dokud se všechno nestane‘ (Mt 5:18; Lk 16:17; Jk 2:10). A ukazuje, že ti, co v srdci páchají nějakou nepravost, jsou přestupníky zákona (Mt 5:22.27-28; 1Jn 3:15). Jestliže Spasitel zákon nezrušil anebo nezmírnil, jak mohou ti, kteří se k němu utekli jako k ‚útočišti‘ doufat ve spásu? Co dělá, aby zachránil přestupníky před odsouzením zákona? Vydává sám sebe, aby zemřel namísto nich. Dává svůj vlastní ‚život jako výkupné za mnohé.’ (Mt 20:28). ‚Nebot’ tak Bůh miluje svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.’ (Jan 3:16). Člověk, i když právem odsouzený, může být nyní omilostněn bez zneuctění Boha anebo zrušení Jeho zákona. Bůh může být spravedlivý, a přece ospravedlňující toho, kdo věří v Ježíše (Řím 3:25-26). Kdyby byl zákon býval při smrti Krista zrušen, nebyl by mohl být pěstounem po mnoho let později, aby přiváděl Galatské ke Kristu. Pavel dosvědčuje:

„Vždyť o žádostivosti bych nevěděl, kdyby Zákon neřikal: ‘Nepožádáš.’“ (Řím 7:7). Ale zrušený zákon by ho nemohl nikdy usvědčit z hříchu jako přestupníka (Jk 2:8-9; Řím 4:15). Hřích nemůžeme poznat, jen podle zákona, ale pokud byl zákon Kristovou smrtí zrušen, svět by nikdy nepoznal svůj hříšný stav anebo by si neuvědomil potřebu Spasitele. Z nejvyššího pověření můžeme prohlásit, že zákon nás přivádí k víře o ospravedlnění a ta víra zákon neruší, ale potvrzuje (Gal 3:23; Řím 3:31). Fakt, že zákon je naším pěstounem, aby nám ukazoval Boží nároky a naše spravedlivé odsouzení, je přímým důkazem toho, že zrušen nebyl. Tedy přestože jsme byli Ježíšovou smrtí omilostněni, a tak zachráněni před jeho spravedlivým rozsudkem, nemůžeme porušit jeho předpisy bez toho, aniž jsme jím nebyli usvědčeni jako přestupníci.“

Ve svém pamfletu (strana 50) zvýrazňuješ slova „víra“ anebo „ta víra“, jako by bylo slovo „víra“ použité v jiném smyslu než jako osobní víra v Krista. Ale znovu opakují:

(1) nemůže být žádná víra, pouze víra v Krista. A
(2) víra v Krista je osobní záležitostí. Každý jeden musí mít víru sám za sebe. Proto víra přichází ke každému jako k jednotlivci, a ne k nějakému lidu jako třídě. Ze stejného důvodu také nemohu akceptovat Tvé vyhlášení, že „víra“ se vztahuje na „celý systém pravdy vymyšlený Bohem pro spásu lidí“, a že její příchod se vztahuje na zjevení Krista při Jeho prvním příchodu. Kdyby to byla pravda, dokazovalo by to, že [49] systém pravdy vymyšlený Bohem pro spásu lidí nebyl znám, dokud nepřišel Kristus, což je tak očividně nebiblické, že to nepotřebuje žádný komentář. Když Tebou zastávanou teorii sledujeme až k jejím závěrům, nevyhnutně způsobí, že Bůh má dva plány spásy: jeden pro lidi před příchodem Pána a druhý pro lidi po něm. Způsobí, že Židé jsou souzení podle jednoho měřítka a pohané podle druhého. Ale stanovisko, které jsem stručně načrtl, je samo v sobě důsledné a je v souladu s jasně zjevenou pravdou Písma o plánu spásy.

Říkáš (strana 51):

„Velmi by nás potěšilo, kdyby nám naši přátelé, kteří zastávají názor, že tento ‚přidaný‘ zákon bylo deset přikázání řekli, jak zákon proti rouhání, vraždě, lži, krádeži atd. ‚zavírá‘ jednotlivce, ‚hlídá je‘ ‚pod dohledem‘ ve vztahu ‚dítěte k opatrovníkovi‘ pro ‚zjevení‘ které má být učiněno ‚potom‘.“

Toto mohu udělat hned:

1. Hříšníci jsou v Bibli představení jako v otroctví, ve vězení (viz. **2Pt 2:19; Řím 7:14; 1Pt 3:19-20; Zach 9:12; Iz 61:1; Ž 68:6; 102:19-20; Sk 8:23; Žid 2:14-15**. Všimni si zejména tohoto posledního textu. Kristus zemřel, aby „*osvobodil ty,*

- kteří byli strachem ze smrti drženi po celý život v otroctví.“ (Žid 2:15). Právě hřích přináší strach ze smrti, a proto právě on způsobuje, že lidé jsou zotročení.*
2. Vždy, když jsou lidé ve vězení, zavírá je tam právě zákon.
 3. Jen před několika týdny jsem slyšel, jak soudce vynesl rozsudek smrti nad vrahem, a zvláště jsem si všiml jeho výroku, že je nucen vynést rozsudek, že je pouze vykonavatelem zákona a jelikož ten člověk byl usvědčen jako vinný, zákon žádá jeho smrt, a že je pouze hlasem zákona. Právě zákon uvěznňuje zločince, šerif je jen jeho viditelným vykonavatelem. Vězně do jeho cely zamyká právě zákon, přičemž žalářník, železné stěny a těžké mříže obklopující vězně jsou jen symboly železné ruky zákona, která je na něm. Pokud je vláda spravedlivá a pokud je člověk skutečně vinný, nemá jak uniknout trestu, pokud nemá silného advokáta, který může zabezpečit jeho omilostnění od guvernéra. Tak je to i s [50] hříšníkem proti Boží vládě. Oči Hospodinovy jsou všude, takže není možné, aby unikl zatčení. Jakmile zhřešil, je zadržen zákonem a je okamžitě pod odsouzením smrti, neboť už bylo vyhlášeno, že mzdou hříchu je smrt. Nyní je ze všech stran odsouzen zákonem.

Není ani jedno z přikázání, které by nebylo proti němu, neboť není člověka na zemi, který by neporušil každé jedno z nich. Hříšník si své uvěznění nejdříve nemusí uvědomovat, nemá cit pro hřích a nesnaží se uniknout. Ale když se na něj zákon vztáhne tak, aby si mohl uvědomit jeho nároky a to, že je neplní, je usvědčen. Abychom ten obraz převedli do praxe, mohli bychom říci, že Boží Duch způsobí, že ho obklopí vězeňské zdi, jeho cela se zúží a cítí se stísněně – a tehdy zoufale zápasí, aby unikl. Vyrazí jedním směrem, ale tam se proti němu vztýčí první přikázání a nedovolí mu vyváznout. Otočí se jiným směrem, ale bral jméno Boží nadarmo a třetí přikázání mu nedovolí dostat svobodu v tom směru. Zkouší to znovu, ale cizoložil a sedmé přikázání představuje v tom směru nepřekonatelnou překážku a brání mu v útěku. A tak je to se všemi přikázáními. Bezvýhradně odmítají udělit mu svobodu, protože porušil každé jedno z nich a jen ti, kteří zachovávají přikázání mohou „*chodit ve svobodě*“ (Ž 119:45). Na každé straně je úplně zatarasěný. Existuje však jedna cesta úniku a ta vede skrze Krista. Kristus je dveře (Jan 10:9) a vstup skrze ně dává svobodu (Jan 8:36). Poněvadž hříšník je ve vězení a nemůže dostat svobodu jinak než vírou v Krista, je jasnou pravdou říci, že je „*zavřený pro víru, která mu může být zjevená*“. Překlad „*držen pod stráží*“ neovlivňuje daný případ pro Tebe ani v nejmenším. Je to totéž, jakoby se řeklo, že jsme byli drženi ve vězení. Faraónův sluha a pekař byli daní „*pod stráž*“ v tom stejném vězení, kde byl uvězněn Josef (1Moj 40:3).

Jako o „zavřených“ se nemluví jen o Židech. Sám říkáš, že Židé byli v právě tak špatné kauze jako pohané. [51] Gal 3:22 též říká, že „*Písmo uzavřelo všechno pod hřích*.“ To ukazuje, v čem to zavření spočívá: jsou v žaláři, neboť zhřešili. Tak Pavel mluví k Židům: „*Co tedy? Máme před pohany výhodu? Vůbec ne! Vždyť jsme už dříve obvinili Židy i Řeky, že jsou všichni pod mocí hříchu*.“ (Řím

3:9). A znovu říká, že „*Bůh totiž všechny uzavřel pod neposlušnost. [angl.: v nevěru]*“ (Řím 11:32). Tyto informace jsou totožné s vyhlášením v listu Galatským. Všimni si, že na všech místech se mluví, že zavření je pro ten stejný účel: Gal 3:22 říká, že Písmo zavřelo anebo uzavřelo všechny pod hříchem, „...*aby bylo dáno zaslíbení z víry Ježíše Krista těm, kdo věří*. V Řím 3 Pavel ukazuje, že Židé a pohané jsou stejně tak pod hříchem, aby dokázal, že „*Boží spravedlnost skrze víru Ježíše Krista*“ může být „*pro všechny a na všechny ty, kdo věří. Není totiž rozdílu, všichni zhřešili a postrádají Boží slávu. Ale jsou ospravedlňováni zadarmo jeho milostí skrze vykoupění, které je v Kristu Ježíši*.“ (Řím 3:22-24). A v Řím 11:32 uvádí, že Bůh je všechny zavřel spolu (jak Židy, tak i pohany) v nevěru, „*aby se nade všemi slítoval*.“ Všichni jsou v tom stejném otroctví – všichni jsou pod zákonem – a nikdo nemůže být ze svého vězení vysvobozen, dokud nepřijde ke Kristu. On je jedinými dveřmi ke svobodě.

Dovol mi zeptat se, zda si myslíš, že právě obřadní zákon zavírá lidi pod hříchem? Pokud ano, potom trváš na tom, že obřadní zákon je pravidlem spravedlnosti a tím odvádíš pozornost od deseti přikázání. Jestli však tento názor nezastáváš, a nevěřím tomu, že ano, potom připouštíš, že právě mravní zákon zavírá lidi a jedná jako jejich dozorce, aby je dohnal ke Kristu, aby byli ospravedlněni vírou. Neumím si představit, jak může někdo zastávat jiný názor.

Zase říkáš:

„Tvrdíme, že tento výraz ‚pod zákonem‘ má dva významy:

- (1) prvotní význam je ‚pod pravomocí zákona‘ anebo ‚pod povinností dodržovat ho‘;
 - (2) ‚pod odsouzením zákona‘, s jeho bližícím se trestem pro [52] nás anebo už jím trpící.
- Samotný výraz nerozhoduje o tom, který z těchto významů má být pochopen, o tom musí rozhodnout kontext.“

Měl bych k této věci více, kdybys citoval nějaké příklady kromě těch prodiskutovaných, abys dokázal, že fráze „pod zákonem“ se vůbec někdy používá ve smyslu „podléhající zákonu“. Jistěže, cituješ z Greenfieldova Lexikonu, ve kterém je uvedeno, že slovo *hupo* se používá ve smyslu „podřízenosti zákonu“. Ale měl bys pamatovat na to, že ve sféře lexikonů se uvádí jen význam slova a nerozhoduje se o věroučných bodech. Když Greenfield říká, že *hupo* znamená „pod“, uvádí jednoduchou pravdu; ale když říká, že je to slovo použité ve významu „podřízenosti zákonu“, uvádí jen svůj názor na text Písma a jeho názor na význam textu Písma není o nic lepší než kteréhokoliv jiného člověka. Vskutku si myslím, že kdybys přezkoumal Greenfielda o trochu podrobněji, jeho názor v této věci bys byl celkem vynechal, neboť jako příklad použití slova *hupo* ve smyslu „podřízenosti zákonu“ cituje Řím 6:14 a je to jediný text, který uvádí jako názorný příklad. Ve Tvé mysli není o nic více pochybností než v mé, že ten text se vztahuje na mravní zákon a jedině na něj. Jestliže tedy

akceptuješ Greenfielda jako komentátora, ten text budeš číst takto: „*Neboť nejste podrobeni pod zákon, ale pod milost*“. Toto by vyhovovalo nepřátelům pravdy, ale vím, že Ty to neakceptuješ. Tvůj argument z Greenfielda je jistě pro Tebe nešťastný. Říkáš: „Greenfield uvádí množství definicí [měl jsi spíše říci poznámek], než si to vyžaduje smysl na mnohých místech, ze kterých jednou je ‚podřízený zákonu‘ atd. Neuvádí žádný příklad, kde se používá ve smyslu podřízení odsouzení zákona.“ Čili neuvádí žádný příklad, kde si myslí, že se používá ve smyslu „pod odsouzením zákona“. A příklad, který uvádí, kde si myslí, že se to používá ve smyslu „podřízenosti zákonu“ je ten, kde to nepochybně znamená „odsouzen zákonem“. Nemám nyní čas na výklad každého textu, kde se vyskytuje výraz „pod zákonem“, to jsem udělal v mých [53] článcích a neuvedl jsi anebo nepokusil ses vyvrátit ani jedno stanovisko, které jsem k těm textům zaujal. Proto opakuji, že (s výjimkou **Řím 3:19** a **1Kor 9:21**, kde se slovo *hupo* nenachází, a které by měly být správně přeložené „v zákoně“) termín „pod zákonem“, kdekoliv se vyskytuje v Novém zákoně, znamená „odsouzen zákonem“. Nikdy nemá žádný jiný význam. Křesťané jsou všichni podřízeni mravnímu zákonu, ale nejsou pod ním. Kdyby byli pod ním, nebyli by křesťané.

Říkáš:

„Mravní zákon nikdy nevedl člověka ke Kristu a neopustil ho. Zůstává s ním stále. Můžeme být vysvobozeni z jeho odsouzení, ale jeho svrchovaná pravomoc musí být potom uznávána tak jako předtím. Jeho nároky nás nikdy neopouštějí.“

Ze srdce s Tebou souhlasím. Zákon člověka neopouští, když přijde ke Kristu, ale změní se vztah toho člověka k němu. Předtím byl „pod zákonem“, nyní je „v zákoně“ (**Ž 119:1**) a zákon je v něm (**Ž 37:31**). Je v Kristu, který je zosobněním zákona a v Něm je učiněn Boží spravedlností (**2Kor 5:21**).

O mravním zákoně říkáš:

„V tom zákoně není o Kristu nic, ani náznak. Ten zákon jen odsuzuje ty, kteří ho porušují a ospravedlňuje ty, kteří ho zachovávají. Právě pocit viny ve svědomí, na které působí Boží Duch, je to, co člověka nutí jít ke Kristu, ne něco v samotném mravním zákoně.“

Toto připouští celý můj argument. Řekni mi, prosím, co způsobuje pocit viny ve svědomí člověka? Pavel říká, že „ze zákona poznání hříchu“. Našel jsi něco jiného kromě Božího zákona, co způsobí, že si člověk uvědomí svůj hříšný stav? Jestliže svědomí má v sobě moc vyvolat uvědomění si viny u člověka, řekni mi, prosím, jakou funkci má zákon? Jaké je použití zákona, jestliže svědomí samo usvědčuje z hříchu? A pokud má svědomí tu vlastnost, že způsobí uvědomění si viny u člověka, proč si všichni lidé neuvědomují vinu stejně? Jako důvod – jediný důvod – lze uvést to, že někteří lidé jsou v zákoně poučení lépe než jiní. Nemůžeš

ujít závěru, že právě zákon vyvolává [54] ve svědomí člověka pocit viny, kterým je hnán ke Kristu, pokud nepopřeš, že ze zákona je poznání hříchu. Jelikož pocit viny ve svědomí nutí člověka jít ke Kristu a vyvolat ho nemůže nic jiného, jen zákon, rozhodně je to právě zákon, který žene lidi ke Kristu. To je funkce zákona pro hříšné lidi: přemoci je jejich pocitem viny, a tak je dohnat ke Kristu, aby byli ospravedlněni vírou. Pravda, deset přikázání neříká nic o Kristu, ale mluví o něm něco pocit viny ve svědomí člověka? Takže: má každý člověk od přírody poznání Krista? Samozřejmě, že ne. Ale zákon vyvolává v člověku vědomí viny. Zákon to dělá jen s pomocí Ducha, samozřejmě, neboť slovo Boží je mečem Ducha. Když však zákon skrze Ducha vyvolal tento pocit viny, člověk se cítí stísněně a hledá úlevu od svého břemena a je nucen jít ke Kristu, protože nemá kam jinam jít. Ve snaze vyhnout se mému závěru jsi do něj ve výše uvedeném citátu úmyslně vešel. Nic jiného jsi nemohl udělat.

Pokračuješ:

„Avšak tento ‚přidaný‘ zákon ke Kristu vedl. Každý předobraz, každá oběť, každý sváteční den, svatý den, novměsíc a výroční sobota a všechny kněžské oběti a služby poukazovali na něco v díle Krista. Jako skupina byli ‚zavřeni‘, ‚střeženi‘ pod kontrolou tohoto ‚přísného‘, ‚panovačného‘ učitele, až pokud se velký systém ospravedlnění vírou neuskutečnil na Kristově kříži. Pan Greenfield okamžitě viděl, že tento učitel musí být použit jako názorný příklad ‚Mojžíšova zákona‘. Je divné, že všichni ostatní nevidí to samé.“

Zde sám připouštíš obvinění, které jsem vznesl proti Tvé teorii, a sice, že vytváří vlastně dva plány spásy. Pokud nebyl „velký systém ospravedlnění vírou“ dosažen až do Kristova kříže, řekni mi, prosím, zda byl před Kristem vůbec někdo někdy ospravedlněn, a pokud ano, tak jak? Moje čtení Bible mě přesvědčuje, že „velký systém ospravedlnění vírou“ byl znám, jen co hřích vešel do světa. Čtu, že: **„Vírou přinesl Ábel Bohu lepší oběť než Kain. [55] Skrze ni se mu dostalo svědectví, že je spravedlivý.“ (Žid 11:4).** A v **Ž 32:1-2; 68:6.13; Iz 1:18; 53:10-11; 55:6-7; Hab 2:4** a desítkách podobných textů nacházím na velký systém ospravedlnění vírou ty nejjasnější odkazy. Někteří říkají, že máme lepší poznání plánu spásy, než měli lidé ve starověku. Vskutku, na jednom setkání Teologického výboru jsi jak Ty, tak i starší Canright tvrdil, že patriarchové měli velmi omezenou, pokud vůbec nějakou, znalost Kristova skutečného díla a podpořil jsi staršího Canrighta v jeho tvrzení, že Kristus představil evangelium při svém prvním příchodu. Myslím, že bys takové stanovisko nezaujal, kdyby Tě k tomu nedohnala Tvoje teorie. Ale Kristus a Pavel zakládali veškerou svoji výuku ohledně toho velkého systému na Starém zákoně a nikdy jsem neviděl člověka s tak velkým poznáním Boha, že by nemohl mít užitek z prostudování Davidových a Izaiášových slov ohledně ospravedlnění vírou.

V knize **Great Controversy** (*Velký spor věků*, sv. 1) čtu v odstavci, který začíná dole na straně 58, že s Adamem po jeho pádu komunikovali andělé a informovali ho o plánu spásy. Jestliže Adam o velkém systému ospravedlnění vírou nevěděl, určitě to nebylo kvůli nezpůsobivosti jeho učitelů.

Po bojích, které jsme museli vést s Campbellity ohledně hodnoty Písem Starého zákona a jednoty a univerzálnosti Božího plánu spásy se zdá být téměř nemožné, že by byl někdo vyzván bránit před adventisty sedmého dne myšlenku, že dobře informovaný Žid měl plné poznání Krista a byl ospravedlněn jediné prostřednictvím víry.

Citát z Tvého pamfletu, který jsem uvedl jako poslední, končí takto: „Pan Greenfield okamžitě viděl, že tento učitel musí být použit jako názorný příklad ‚Mojžíšova zákona‘. Je divné, že všichni ostatní nevidí totéž.“ Stejně korektně bych mohl říci: „Pan Greenfield okamžitě viděl, že Galatští měli zachovávat první den týdne; je divné, že ostatní nevidí totéž.“ Anebo bych mohl říci: „Pan Greenfield okamžitě viděl, že výraz ‚pod zákonem‘ v **Řím 6:14** znamená ‚podřízený zákonu‘, je divné, že jiní nevidí to samé.“ [56] Jediná divná věc, kterou na tom vidím je ta, že bys měl používat takový argument. Nezájímá mě, co říká nějaký člověk. Chci vědět, co říká Bůh. Jako učební látku neučíme slovo člověka, ale Boží slovo. Jsem vskutku přesvědčen, že bys Greenfielda necitoval, kdybys namísto toho našel argument z Písma.

Na straně 54 čtu:

„Vše, co Bůh nyní požaduje je pokorné srdce, pokání a vyznání hříchu, víru v drahou krev Krista a odhodlání sloužit Bohu a poslouchat všechny Jeho požadavky.“

Toto říkáš o době po Kristu, a to ještě více zdůrazňuje obvinění, které vznáším proti Tvé teorii, že vytváří dva plány spásy. Můžeš mi říci, co jiného anebo co více než to požadoval Bůh od Židů? Byli přijímáni nějakým jiným způsobem, než pokorou srdce, pokáním, vyznáním hříchů, vírou v Kristovu krev a odhodláním poslouchat Boha? Věřu ne.

Nyní si krátce povšimneme Tvé poznámky o **Gal 4** a první z Tvých argumentů o „živlech světa“. Říkáš (strana 56):

„Co jsou tyto ‚živly‘, o kterých hovoří apoštol, ve kterých byli v otroctví, dokud Bůh neposlal svého Syna učiněného pod zákonem? Jsou to Boží přikázání, zákon svobody, ten svatý, čistý zákon, který bude měřítkem na soudu? Myslíme si, že to by byl ten najabsurdnější závěr. S velkou důvěrou tvrdíme, že tyto ‚živly‘ se vztahují na jiný systém. Původní slovo definuje Greenfield jako: ‚základní poučení, první principy, nejnižší základy poznání, vědy atd.‘ To slovo je v revidované verzi v Diaglotte přeloženo jako

‚základy‘. Totéž slovo se vyskytuje v **Kol 2:20**, kde je přeloženo jako ‚základy‘ [Roh: živly].“

Nikdy jsem se neprovinil takovou absurdností, abych tvrdil, že tyto „živly“ jsou Boží přikázání. Právě tak jako Ty jsem přesvědčen, že se vztahují na něco jiného. Pavel mi říká, co jsou, když praví, že jsou to „živly světa“. Říkáš, že to znamená obřadní zákon. Řekneš mi, prosím, co má svět do činění s obřadním zákonem? Kdyby byl obřadní zákon živly světa, potom by ho svět měl přijmout, namísto toho, aby kvůli němu opovrhoval Židy, protože víme, že [57] svět bude milovat své vlastní. A vysvětlíš mi, jak sladíš výrok, že obřadní zákon je živly světa, se svým předešlým tvrzením, že byl „*dán anděly*“?

Argument to nezmění ani o kousíček, pokud přeložíš slovo „základy“. Pohotově uznávám, že základy světa v **Kol 2:20** znamená totéž jako „živly světa“ v **Gal 4:3**. Také tvrdím, co – myslím si – těžko popřeš, že výraz „základy“ v **Kol 2:8** má tentýž význam jako ve **20.** verši. Je to přesně ten stejný výraz. Ve **Svědectví** („Testimony“) č. 7 cituje sestra Whiteová v kapitole o „Filozofii a marném klamu“ (**Philosophy and Vain Deceit**) verš **Kol 2:8** a říká, že jí bylo ukázáno, že tento verš má zvláštní vztah ke spiritismu. Takže filozofie a marný klam, anebo spiritismus, je „podle živlů světa“. Chceš tvrdit, že existuje jakékoliv spojení mezi obřadním zákonem a spiritismem? Je spiritismus podle obřadního zákona, který dal Bůh Židům? To je nemožné. Ale je podle živlů světa, tělesné mysli, která je nepřátelstvím vůči Bohu; je „*podle věku tohoto světa* [podle základů anebo živlů světa], *podle vládce mocnosti vzduchu, ducha, který nyní působí v synech neposlušnosti, mezi nimi jsme kdysi i my všichni žili v žádostech svého těla, dělali jsme to, co se líbilo tělu a mysli, a tak jsme byli svou přirozeností děti hněvu tak jako ostatní.*“ (**Ef 2:2-3**). „Živly světa“ jsou „*věci, které jsou na světě,*“ a sice „*žádost těla, žádost očí a chloubu, pýcha života.*“ (**1 Jn 2:15-16**). Tyto nejsou „od Otce,“ ale jsou „ze světa“, vykonávají je ti, kteří neznají Boha, a těmto věcem jsme byli všichni podřízeni předtím, než nás oživila milost. Není to tak, jak říkáš na straně 57, že „jejich bytí pod těmito ‚živly‘ anebo ‚základy‘ je uvedlo do ‚otroctví‘“, ale jejich bytí pod těmito živly bylo samo o sobě otroctvím – otroctvím zkaženosti.

Na straně 58 je odstavec, který obsahuje některé body, kterých si chci zvláště povšimnout, a tak ho odcituji celý. Je to následující:

„Ve 4. verši (**Gal 4:4**), kde Pavel mluví o tom, jak Bůh poslal svého Syna, narozeného [BKR: učiněného, MPCZ: přišedšího z ženy] z ženy, máme výraz ‚učiněný [CEP: podrobeného, CSP: narozeného] pod zákonem‘. Už jsme uvažovali o významu tohoto výrazu ‚pod zákonem‘ a už jsme prokázali, že neznamená vždy ‚pod odsouzením zákona‘, ale spíše ‚pod pravomocí zákona‘ anebo ‚pod povinností dodržovat ho‘. Výraz zde má očividně tento význam. Jak revidovaná verze, tak i Diaglott překládá ‚učiněný pod

zákonem' jako ‚narozený pod zákonem'. V definici původního slova, které má velké množství významů, cituje Greenfield takové použití v tomto 4. verši s definicí ‚podřízený zákonu'. To je očividně správný význam, ve kterém by se měl používat. Není pravda, že náš Spasitel byl narozený pod odsouzením Božího zákona. To by bylo zjevně absurdní. To, že ve své velké oběti na kříži dobrovolně vzal na sebe hříchy světa připouštíme, ale nenarodil se pod jeho odsouzením. Bylo by udivujícím překroucením celé správné teologie, kdyby se o tom, který byl čistý a nikdy ve svém životě nespáchal žádný hřích říkalo, že byl narozený pod odsouzením Božího zákona.“

1. Říkáš, že ohledně významu termínu „pod zákonem“ jsi prokázal, že „neznamená vždy ‚pod odsouzením zákona', ale spíše ‚pod pravomocí zákona' anebo ‚pod povinností dodržovat ho““. Pečlivě jsem si znovu přečetl všechny předešlé odkazy na něj, a přestože jsem našel několik tvrzení v tom smyslu, důkaz jsem nenašel ani jeden. Pravda, cituješ z Greenfielda, ale já jeho tvrzení nepokládám za o nic hodnotnější, než od jakéhokoliv jiného člověka. Nemohu zde věnovat prostor citování všech výskytů výrazu „pod zákonem“ a prokazováním jeho významu, ale poznamenat chci jedno: ten výraz se vyskytuje v **Řím 6:14-15** a **Gal 5:18** a tam nemůže být nejmenší pochybnosti o tom, že znamená „odsouzený zákonem“. Na těch místech by ses neodvážil dát mu význam „podrobený zákonu“. O jeho použití v těch textech nemůže být žádné polemiky. V biblickém výkladu je pevnou zásadou, že sporné texty se musí řešit obrácením se na texty, které sporné nejsou. Kromě toho si důslednost vyžaduje, aby měl jeden a tentýž termín stejný význam všude, kde se v Bibli vyskytuje, pokud kontext nepochybně neukazuje, že musí mít jiný význam. V Bibli není místa, kde by nedávalo smysl vykládat frázi „pod zákonem“ jako „odsouzený [59] zákonem.“ Ale v textech, na které jsem právě odkázal, to nemůže v žádném případě znamenat „podřízený zákonu“. Kdyby to umožňovala omezení této recenze, ukázal bych přímé důkazy z Písma a ne z citátů a komentářů, že výraz „pod zákonem“ neměně znamená „odsouzený zákonem“, a že nemůže znamenat nic jiného. Samozřejmě s výjimkou dvou míst, a to **1Kor 9:21** a **Řím 3:19**, kde se nenachází v originále.

2. Znovu musím protestovat proti Tvé závislosti na názoru komentátorů. Říkáš: „... cituje Greenfield takové použití v tomto 4. verši s definicí ‚podřízený zákonu'. To je očividně správný význam, ve kterém by se měl používat.“ Proč je to očividně ten správný význam, ve kterém by se měl používat? Protože to tak říká Greenfield? Musíme snad každý z Greenfieldových názorů přijmout jako od konečné autority v otázkách víry? Nejsem připraven to udělat. Nechápej mě nesprávně. Nevrhám špatné světlo na Greenfielda jako na lexikografa, ale jako na komentátora. Když Greenfield uvede jen definici slova, má se přijímat za předpokladu, že souhlasí s definicí uvedenou v klasických lexikonech; neboť slova nejsou v Písmu použita v nějakém speciálním biblickém, ale ve svém běžném významu. Když však Greenfield anebo někdo jiný říká, že nějaké slovo, které má několik různých významových odstínů se v některém stanoveném textu používá v určitém smyslu,

uvádí jen svůj názor, a to nikoliv na význam slova, ale na význam textu. A když to činí, kdokoliv může jeho názor zpochybnit a požadovat důkaz. Pokud máme názory lidí citovat jako názory autorit o věroučných bodech, okamžitě by se z nás mohli stát i papeženci; protože upínat svoji víru na názory člověka je samotnou podstatou papežství. Nezáleží na tom, zda se držíme názorů jednoho člověka anebo čtyřiceti, zda máme jednoho papeže anebo čtyřicet. Jen proto, že nějaký člověk napsal komentář k Bibli anebo některé její části, to není důvod, proč by měl jeho názor projít bez zpochybnění. Stále je to jen člověk. Adventisté sedmého dne by ze všech lidí na světě měli být svobodní od závislosti jen na názoru lidí. [60] Měli by být protestanty a zkoušet všechno jen Bibli.

3. Co se týká překladu výrazu „pod zákonem“ v **Gal 4:4**, na překladu „narozený pod zákonem“ nenacházím žádnou chybu, ale myslím si, že je to správný překlad. Zajdu dále než Ty a nabídnu nějaké biblické důkazy o tomto bodě.

Jan 1:1.14: „*Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh.*“ „*A Slovo se stalo [angl.: bylo učiněno] tělem a přebývalo mezi námi.*“ Slovo přeložené jako „*stalo se*“ je totéž jako v **Gal 4:4** a očividně znamená „narozený“. To Slovo bylo Bůh a přece se narodilo jako tělo z Panny Marie. Nevím, jak se to mohlo stát, jednoduše přijímám biblický výrok. Nyní si přečti **Řím 8:3** a dozvíš se o povaze těla, kterým se Slovo stalo: „*Neboť co bylo Zákonu nemožné, protože byl bezmocný kvůli tělu, to učinil Bůh, když poslal svého Syna v podobnosti těla hříchu a jako oběť za hřích a odsoudil hřích v těle.*“ Kristus se narodil v podobě hříšného těla.

Fil 2:5-7: „*Mějte tedy v sobě to smýšlení, které bylo i v Kristu Ježíši. Ačkoli byl ve způsobu Božím, nelpěl na tom, že je roven Bohu, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob otroka a stal se podobným lidem.*“ Nyní si všimni následujícího verše: „*...A když se ukázal v podobě člověka, ponížil se, stal se poslušným až k smrti, a to smrti na kříži.*“ A teď porovnej výše uvedené se

Žid 2:9: „*Avšak toho, který byl nakrátko postaven níže než andělé, Ježíše, vidíme pro utrpení smrti ověčeného slávou a ctí; tak z milosti Boží za každého okusil smrti.*“

Tyto texty ukazují, že Kristus vzal na sebe přirozenost člověka a následkem toho podléhal smrti. Přišel na svět záměrně, aby zemřel, a tak od začátku Jeho pozemského života byl ve stejném stavu jako jsou lidé, ve kterých zemřel, aby je zachránil. Nyní si přečti:

Řím 1:3: Boží evangelium „*o jeho Synu, jenž povstal podle těla z potomstva Davidova [61].*“ Jaká byla přirozenost Davida „*podle těla*“? Hříšná, nebo ne? David říká: „*Hle, byl jsem zplozen v nepravosti, matka mě počala v hříchu.*“

(Ž 5:7). Nevzrušuj se ve vyděšeném údivu: nenaznačuji, že Kristus byl hříšník. Plněji to vysvětlím za chvíli. Ale nejdříve chci citovat.

Žid 2:16-17: „*Je přece jasné, že se neujímá andělů, ale ujímá se semene Abrahamova. A tedy musel být ve všem učiněn podobný bratřím, aby se stal milosrdným a věrným veleknězem v Božích věcech, k usmíření hříšců lidu.*“

Jeho učinění ve všem v podobě jakou měli Jeho bratři, je stejné jako jeho učinění v podobě hříšného těla, „*stal se podobným lidem*“ (Fil 2:7). Jednou z nej povzbuzujících věcí v Bibli je poznání, že Kristus vzal na sebe přirozenost lidí; vědět, že Jeho předci podle těla byli hříšníci. Když čteme záznam o životech Kristových předků a vidíme, že měli všechny slabosti a vášně jako my, zjišťujeme, že žádný člověk nemá žádné právo ospravedlňovat své hříšné činy dědičností. Kdyby Kristus nebyl býval učiněn ve všem jako Jeho bratři, potom by nebyl Jeho bezhříšný život pro nás povzbuzením. Mohli bychom na něj hledět s obdivem, ale byl by to obdiv, který by způsoboval beznadějně zoufalství.

A teď, jako jinou paralelu ke Gal 4:4 a další zdroj povzbuzení pro nás, odcituji 2Kor 5:21: „*Toho, který hřích nepoznal, za nás učinil hříchem, abychom se my v něm stali Boží spravedlností.*“

Kdy byl Ježíš učiněn hříchem za nás? Muselo to být tehdy, když se stal tělem a začal trpět pokušeními a slabostmi, které provázejí hříšné tělo. Prošel každou fází lidské zkušenosti, jsouce „*kteřý ve všem prošel zkouškami podobně jako my, avšak bez hříchu.*“ (Žid 4:15). Byl to „*muž bolestí, který znal nemoci*“ „... *Jenže to byly naše nemoci, které snášel, a naše bolesti, které nesl.*“ (Iz 53:3-4) a tento verš, říká Matouš, se naplnil dlouho před ukřižováním. Tak říkám, že jeho narození pod zákonem bylo [62] nutným důsledkem jeho narození v podobě hříšného těla, toho, že vzal na sebe přirozenost Abrahama. Byl učiněn jako člověk, aby mohl podstoupit utrpení smrti. Kříž byl od nejtěžšího dětství stále před ním.

4. Říkáš: „*To, že ve své velké oběti na kříži dobrovolně vzal na sebe hříchy světa, připouštíme, ale nenarodil se pod jeho odsouzením. Bylo by udivujícím překroucením celé správné teologie, kdyby se o tom, který byl čistý a nikdy ve svém životě nespáchal žádný hřích, řeklo, že byl narozen pod odsouzením Božího zákona.*“

Může to být překroucením teologie, ale je to dokonale v souladu s Biblií, a to je to hlavní. Copak nevidíš, že Tvoje námitka stojí právě tak proti Tvému stanovisku, jako i proti mému? Jsi šokován myšlenkou, že Ježíš se narodil pod odsouzením zákona, protože nikdy ve svém životě nespáchal žádný hřích. Ale připouštíš, že na kříži byl pod odsouzením zákona. Cože? Spáchal snad hřích tehdy? V žádném případě! Dobře tedy, pokud tedy Ježíš mohl být v jednom období svého života pod odsouzením zákona a být bezhříšný, nevidím důvod,

proč by i jindy nemohl být pod odsouzením zákona a stále být bezhříšný. A Pavel prohlašuje, že Bůh Ho učinil hříchem za nás.

Uvádím jen biblická fakta, nepokouším se je vysvětlit. „**A vpravdě veliké je to tajemství zbožnosti.**“ (1Tim 3:16). Nedokážu pochopit, jak mohl být Bůh zjevený v těle a v podobě hříšného těla. Nevím, jak mohl čistý a svatý Spasitel přestat všechny slabosti lidstva, které jsou následkem hříchu, a být počítán za hříšníka, a vytrpět smrt jako hříšník. Jednoduše přijímám prohlášení Písma, že jen tak mohl být Spasitelem lidí – a raduji se z toho poznání, neboť vzhledem k tomu, že byl učiněn hříchem, já mohu být učiněn Boží spravedlností v Něm.

Jaký zázrak! Kristus měl všechnu slávu Nebe, my jsme neměli nic, a tak „zmařil sám sebe“, stal se ničím, abychom my mohli být oslavení spolu s Ním a zdědit všechno. Kristus byl bezhříšný, samo ztělesnění svatosti; my jsme byli zlí a plní hříchu, nebylo v nás nic dobrého [63]; On se stal hříchem, abychom my mohli být účastníky Jeho spravedlnosti. Kristus byl nesmrtelný, měl život sám v sobě; my jsme byli smrtelní, odsouzeni k věčné smrti; On strpěl smrt za nás, abychom mohli mít podíl na Jeho nesmrtelnosti. Sestoupil až do nejhlubších hlubin, do kterých padl člověk, aby člověka vyzdvihl na svůj vlastní vyvýšený trůn, a přece nikdy nepřestal být Bohem anebo neztratil ani kousíček ze své svatosti.

5. Proč byl Ježíš pokřtěn? Řekl, že je to „**abychom naplnili všechnu spravedlnost.**“ (Mt 3:15). Nemůžeme říci, že to byl jen příklad, protože to by skutečně popíralo zástupnou povahu smíření. Muselo to být z téhož důvodu, z jakého zemřel, a sice pro hřích. Ne svůj vlastní, ale náš; neboť jak v Jeho smrti, tak i v Jeho životě, byly naše hříchy počítány jako Jeho. A tak to je, že po celý svůj život, dokonce od svého narození, mohl být pod odsouzením zákona. Nebylo to kvůli Němu samému, ale kvůli nám.

Myslím, že jsem pomocí mnohých biblických důkazů jasně ukázal, že Kristus se narodil pod odsouzením zákona, a že to bylo nutně průvodní událostí skutečnosti, že se narodil z ženy: „**Člověk narozený z ženy je ukrácen na životě a nasycen nepokojem.**“ (Jób 14:1) – a o Kristu toto platilo doslova. Byl ve všem jako Jeho bratři, ve svém životě plném pokušení a utrpení, a dokonce dlouhosti dní, neboť Jeho pozemský život měl přesnou délku průměrného lidského života.

6. Musím uvést ještě jeden argument, zaujímaje Tvůj postoj. Na chvíli dovolím to, co není pravda, že „pod zákonem“ znamená „podrobený pod zákon“, a že uvedený zákon je obřadní zákon. Nyní výrok, že Kristus byl učiněn „**pod zákonem, aby ti, kteří byli daní pod zákon, vykoupil**“ (Gal 4:4). Nevykupuje nikoho, kdo nebyl ve stavu, v jakém byl učiněn On. A protože obřadnímu zákonu podléhali jen Židé, Tvoje teorie by způsobila, že přišel zachránit jen Židy. Jsem rád, že správný

výklad nás nezavazuje k omezení plánu spásy tímto způsobem. Kristus zemřel za všechny lidi; všichni byli pod odsouzením Božího zákona; a tak byl narozen pod jeho odsouzením. Z Boží milosti zakusil smrt za každého člověka. [64]

7. Toto si však vyžaduje, abych ukázal další absurdnost, ve které končíš kvůli své teorii. Obřady mojžíšovského rituálu byly jen evangelijními nařízeními pro tu dobu. Byly to věci, kterými lidé projevovali svoji víru v Kristovo evangelium. Ale Tvá teorie, kromě toho, že nutí Krista zemřít za jediným účelem, a sice, aby umožnil Židům přestat obětovat beránky atd., nutí Ho zemřít, aby je vysvobodil z evangelia. Kdyby to byla pravda, v jakém stavu by byli? A zase: nutí to Krista vykoupit lidi z toho, co nemělo moc odsoudit. Zkrátka, anuluje to celý plán spásy a dělá ho nesmyslným. A tak je velmi jednoznačně dokázáno, že **Gal 4:4-5** se nijak nemůže vztahovat k tomu, co se běžně nazývá obřadní zákon. Vztahuje se na mravní zákon, kterým jsou odsouzení všichni lidé a z odsouzení kterého vykupuje Kristus všechny ty, kteří v Něho věří, dělá z nich Boží syny a dědice.

Ve svém tvrzení, že tyto živly se vztahují na obřadní zákon pravíš:

„Je naprosto nekonzistentní aplikovat vyjádření o ‚živlech světa‘ – těchto ‚bezmocných a ubohých živlech‘ (**Gal 4:9**), ke kterým se toužili vrátit, pod kterými byli v nevolnictví – k zákonu, který je ‚duchovní‘, ‚svatý, spravedlivý a dobrý‘ (**Řím 7:12**)“ S. 60.

Toto je přesně pravda. Ty živly tohoto světa, ty bezmocné a ubohé živly, musí být přesným protikladem čistého a svatého Božího zákona; a opakem toho svatého, spravedlivého a dobrého zákona je hřích. A hřích, jak jsem už ukázal, jsou živly světa. Je to to, co světští lidé běžně přirozeně dělají. Je to to, co přirozeně vychází z lidského srdce (**Mk 7:21-23**) a co jsou tedy první věci – živly – které lidé praktikují.

Žasnu, jak můžeš číst **Gal 4:3** v souvislosti s verši **8-10** a potom říci, že se to týká obřadního zákona. Ty živly, kterými byli zotročeni a ke kterým se chtěli vrátit, byly živly, které praktikovali, když nepoznali Boha, a služba, kterou prokazovali těm, kteří nebyli bohy (**Gal 4:8**). Sám pravíš: „Vyjadřování jasně ukazuje, že uváděné osoby [65] byly v některém období svého života uctivači jiných bohů.“ Proč tedy čestně nepřipustit, že tyto živly, kterým otročili, byly hříšné zvyklosti zvrhlých modlářů?

Přecházím však k Tvému vrcholnému argumentu v tomto bodě, cituji ze strany 65:

„Ztotožnění těchto ‚živlů světa‘ – těchto ‚bezmocných a ubohých živlů‘, ke kterým se Galatští toužili vrátit do otroctví – s obřadním zákonem je v tomto argumentu důležitým spojením. Nemůže být pochyb o tom, že naše stanovisko v tomto bodě je správné. Dr.

Schaff ve svých poznámkách o těchto ‚základech‘ říká: ‚Podle mého názoru se tento výraz v každém případě vztahuje jen na judaismus, zejména zákon (jelikož apoštol Pavel nemohl zahrnout pohanství a judaismus pod jednu myšlenku, považující je tak za prakticky rovnocenné).‘ Důvěřujeme, že naši přátelé, kteří se někdy snaží aplikovat tyto ‚základy‘ částečně na pohanství, si to dobře zváží.

„Dr. Clarke říká: ‚O základech světa‘, ‚základech anebo principech židovského náboženství‘. Říká také, že ‚bezmocné a ubohé živly byly obřady mojžíšovského zákona‘. Dr. Scott zastává tentýž postoj.“

Kdyby to nebyla tak vážná věc, bylo by zábavné vidět argument, který přinášíš na ztotožnění živlů světa s obřadním zákonem. Člověk by si myslel, že v tomto bodě, o kterém říkáš, že je to důležité spojení, a který je skutečně bodem, na kterém musí Tvá teorie stát anebo padat, navršíš biblické argumenty; a to by si vskutku udělal, kdyby nějaké byly, ale místo toho tu máme názor Dr. Schaffa, Dr. Clarkeho a Dr. Scotta – tři nepochybně velmi dobrých mužů, ale také tři muže, kteří jsou zodpovědní za velké množství věroučných omylů a falešné teologie. Po odcitování názoru Dr. Schaffa, že tyto bezmocné a ubohé živly se vztahují jen na judaismus říkáš: „Důvěřujeme, že naši přátelé, kteří se někdy snaží aplikovat tyto ‚základy‘ částečně na pohanství, si to dobře zváží.“ Došlo už k tomu mezi adventisty sedmého dne, že samotný názor nějakého doktora-teologa musí být v některé diskusi přijímaný jako definitivní? Je Dr. Schaff takou nezpochybnitelnou autoritou, že když mluví, žádný jazyk nemůže nesouhlasit? Dovol mi sestavit jeden argument od Dr. Schaffa. Říká:

„Křesťanská církev zachovává první den týdne, [66] který oslavuje závěr duchovního stvoření, právě tak, jako poslední den oslavuje závěr tělesného stvoření. Máme plnou záruku této změny.“ – Bible Dictionary, článek Sobota/Sabat (Sabbath).

A teď, po oficiálním vyhlášení neomylného Dr. Schaffa, může světitel neděle říci: „Důvěřujeme našim přátelům, kteří stále považují sobotu za sabat, že si to dobře zváží.“ Uznal bys takový argument za hodný třeba jen na chvíli? Řekl bys: „Není pochyb o tom, že toto stanovisko je správné,“ protože to říká Dr. Schaff? Vím, že ne – pokud však skutečně považuješ svůj argument o **Gal 4:8** za hodnotný, budeš povinen ho přijmout.

Zvláštní pozornost chci upřít na Tvůj argument zde, abych odhalil skrytou slabinu Tvého stanoviska. Říkáš, že „živly světa“ – ty „bezmocné a ubohé živly“ – jsou totožné s obřadním zákonem. Potom dodáváš: „Nemůže být pochyb o tom, že naše stanovisko v tomto bodě je správné.“ Jestliže v tomto bodě nemůže být pochyb, musí to být proto, že je tak dobře podepřen tím nejjasnějším důkazem, že nepřipustí žádný argument. A co je to za důkaz, který cituješ? Pouze slova od Dr. Schaffa, dr. Barnese a dr. Scotta. Nezbytný závěr je potom ten, že vyjádření těch

lidí považuješ za dostatečné na potvrzení jakéhokoliv věroučného bodu. Já však ne. Jejich vyjádření nepovažuji za dostatečné na potvrzení žádného učení. Nepovažuji ho dokonce za dostatečné ani jako pomůcku, byť jen v nejmenší míře, na potvrzení jakéhokoliv bodu učení. Dále nepovažuji vyjádření žádného člověka na zemi za dostatečně závažné na to, aby pomohlo potvrdit nějaký bod učení. Jen Boží slovo může rozhodnout, co je správné, jen ono samotné může potvrdit věroučný bod, a když promluví, nic z toho, co může říci nějaký člověk nemůže učinit daný případ o nic silnějším. A když se nějaká věc nedá dokázat Biblií, nedá se dokázat ničím, co řekne nějaký člověk, ať je jakkoli dobrý.

Všichni lidé tomu rozumí, všichni ví, že Boží slovo je lepší, než slovo nějakého člověka, a tak se vždy obracejí na Biblií místo na člověka, vždy, když mají něco, co se dá podepřít Biblií. Upřímně doufám, že v [67] této pozdní době nezavedeme mezi nás zvyk citovat názory doktorů teologie na podporu nějaké teorie. Když naši nedělní přátelé citují názory komentátorů ohledně údajné změny sabatu, všichni říkáme, že je to proto, neboť nemají žádnou biblickou autoritu, se kterou by vyrukovali. Jestliže se mýlím, když dospívám ke stejnému závěru ohledně Tvého citátu na dokázání totožnosti obřadního zákona se živly světa, věřím, že mi promineš a přesvědčíš mě o mém omylu tím, že předložíš nějaký důkaz z Písma.

Jestliže chceš nějaký názor člověka na toto téma, jeden Ti odcituji. Je to názor člověka, kterého považuji za o tolik schopnějšího biblického vykladače, než je Dr. Schaff, jako je Dr. Schaff schopnější než já ve znalosti řečtiny a latiny. Mluvím o starším J. N. Andrewsovi. V jeho díle „**The History of the Sabbath**“ (Dějiny soboty) nacházím v poznámce pod čarou na straně 186 ohledně **Gal 4:10** následující vyjádření:

*„K prokázání toho, že Pavel považoval zachovávání soboty za nebezpečné se často cituje **Gal 4:10**; navzdory tomu titíž jednotlivci tvrdí, že **Řím 14** dokazuje, že je to věc dokonale lhostejná; nevidí, že tím nutí Pavla, aby si protiřekl. Když se však přečte kontext od veršů **8-11**, bude vidět, že Galatští nebyli před svým obrácením Židé, ale pohané, a že tyto dny, měsíce a roky nebyly ty z levitského zákona, ale ty, které uznávali s pověřivou úctou, když ještě byli pohané. Všimněte si důrazu, který klade Pavel na slovo ‚znovu‘ v **9.** verši.“*

Nemohu se udržet a neřici, že věřím, že naši přátelé, kteří se někdy snaží aplikovat tyto ‚základy‘ na obřadní zákon ‚si to dobře zvaží.“

Přidám i následující citát od staršího Andrewse:

„*Otroctví židovské církve nespočívalo v tom, že Bůh jim dal svůj zákon, ale v tom, že byli jeho přestupníky – otroky hříchu (Jan 8:33.36). Svoboda dětí ‚Jeruzaléma, který je nahoře‘ (Gal 4:26) nespočívá ve zrušení toho zákona, ale v tom, že byli osvobozeni od hříchu (Řím 6:22).*“ – *Review and Herald*, ročník 2, č. 4.

Ale tento dopis už nesmím příliš prodlužovat. Přejdu na stručné zhodnocení Tvých biblických textů na můj argument na **Gal 4:21**. Říkáš: **[68]**

„Ještě jednou tu máme zopakován výraz ‚pod zákonem‘. Těmto slovním zvrátům jsme se už dost obšírně zaobírali a zkonstatovali jsme, že jeho použití v listu **Galatským** se týkají bytí v podřízenosti zákonu, pod jeho pravomocí. Ale jeden z našich přátel, který je nadšený ve své oddanosti názoru, že zákon v listu Galatským je mravní zákon, zachází tak daleko, že tvrdí, že v každém případě, kde je použit tento výraz, to znamená být ve stavu hříchu anebo odsouzení, tj. v postavení, kde trest zákona visí člověku nad hlavou. Tím trestem je ‚druhá smrt v ohnivém jezeře‘. Podle toho názoru potom tito galatští bratři touží být ve stavu viny, což by je vystavilo ohnivému jezeru. Verš „**Řekněte mi vy, kteří chcete být pod Zákonem**“ (**Gal 4:21**) s nahrazeným tímto ekvivalentním výrazem by zněl: „Řekněte mi vy, kteří chcete být pod odsouzením zákona“ – Řekněte mi vy, kteří chcete odsouzení druhé smrti. Známe lidi, kteří touží po mnohých divných věcech, ale nikdy předtím jsme nepoznali ani jednoho, který by si přál druhou smrt. Ale pokud je ten názor na dané téma správný a tento zákon je mravní zákon, a všechna tato vyjádření ‚pod zákonem‘ znamenají pod jeho odsouzením, potom nemáme z tohoto závěru žádný možný únik. Ale myslet si o těchto nových, horlivých konvertitech ke křesťanství, že chtějí jít do stavu odsouzení, vystavení takové záhubě, je příliš absurdní na to, abychom o tom byt i jen na chvíli uvažovali.“

Rád přiznávám, že to já jsem ten z Tvých přátel, který tvrdí, že v každém případě, kde se v originále vyskytuje výraz „pod zákonem“ to znamená „být ve stavu hříchu anebo odsouzení“, tj. v postavení, kde trest zákona visí člověku nad hlavou.“ A věřím, že nikdy nebudu pokládán za Tvého nepřítele, protože Ti říkám tuto pravdu. Děláš si z této myšlenky legraci a říkáš, že jsi nikdy nepoznal nikoho, kdo by si přál druhou smrt. Moje poznání není velmi rozsáhlé, ale já přesně to znám. V **Přísl 8** je ztělesněná moudrost, kterou je bázeň Hospodinova, a v posledním verši té kapitoly říká: „**Ale kdo proti mně hřeší, činí násilí své duši, všichni, kdo mě nenávidí, milují smrt.**“ Tam máš jasný biblický výrok, že jsou někteří, kteří milují smrt. Nemá se předpokládat, že ti lidé si přejí smrt záměrně, avšak záměrně si volí a milují cestu, která musí mít za následek smrt, a tedy se o nich říká, že ji milují. Ve **Sk 13:45-46** čteme, že Pavel a Barnabáš řekli Židům, kteří odmítli slovo Boží, „protiřečili a rouhali se“: „**Protože je odmítáte a nepovažujete se za hodné věčného života, hle, obracíme se k pohanům.**“ Zde máme podobný výrok. Apoštol nechtěl naznačit, že ti namyšlení Židé si myslí, že nejsou způsobilí vejít do nebe, naopak, mysleli si, že jsou ti jediní, kteří jsou

hodni této výsady. Ale nebyli ochotní přijmout jedinou pravdu, která by je uzpůsobila pro věčný život. A tak mohl Pavel říci Galatským, kteří se odvraceli od Kristova evangelia, že chtějí být pod zákonem. Ne, že by si záměrně vybírali smrt, ale hledali ospravedlnění pomocí něčeho, co jim ho nemohlo přinést. Ztráceli svoji víru v Krista a odstupovali od Boha (**Gal 1:6**) a také směřování, kdyby se vykonalo, samozřejmě by je nevyhnutelně přivedlo pod odsouzení zákona. Na tomto stanovisku nevidím nic absurdního. Pokud to takové je, pak musíš přičíst absurdnost Šalomounovým slovům v **Přísl 8:36**.

Dovol mi, abych pointu prokázal jinak. Jistě uznáš, že vlastní cesta člověka, pokud ji následuje, vždy skončí smrtí. Šalomoun říká: „*Některá cesta připadá člověku správná, avšak nakonec je cestou smrti.*“ (**Přísl 14:12**). A tato cesta, která se člověku zdá jako správná, je jeho vlastní cesta. A protože vlastní cesta člověka je cestou smrti, skutečně se dá říci, že všichni, kteří milují svou vlastní cestu, milují smrt. Galatští se obrátili na svou vlastní cestu, která je protikladem Božích cest. A tak toužili být pod odsouzením zákona.

Ale už jsem tento dopis prodloužil více, než jsem očekával. Učinil jsem tak jen proto, že hluboko cítím obrovský význam této otázky a jsem si morálně jistý, že Tvá teorie se staví proti pravdě. To, že ti, kteří ji zastávají, nejsou nyní častěji přiváděni do rozpaků nepřátely pravdy, je spíše kvůli příhodné slepotě těch nepřátel, než kvůli síle argumentu, se kterým se setkali v této otázce. Tuto krátkou recenzi, stejně jako mé články v časopise *Signs*, jsem napsal s touhou obhájit Boží zákon, a tak ukázat jeho věčnost, jeho závazné nároky pro celé lidstvo a **[70]** nádherný soulad mezi ním a evangeliem. Boží zákon je základem celé naší víry. Dá se říci, že je páteří poselství třetího anděla. Když je to tak, musíme očekávat, když se blížíme ke konci, že se na něj soustředí všechny síly nepřítel. Budeme mu muset sloužit odvázněji, než kdykoliv předtím. Každý bod v naší debatě se bude muset podrobit zkoušce nejpřísnější kritiky, a každý bod budeme muset upevnit. Pokud je v některém z našich argumentů nějaká nedůslednost, můžeme si být jistí, že nepřátelé pravdy nezůstanou vůči ní stále slepí.

Vím, že řekneš, že bude ponižující změnit naše stanovisko k takovému důležitému bodu, jako je tento, a to rovnou před tvář nepřítel. Ale když má generál chybné postavení, tvrdím, že je lépe napravit ho, a to navzdory nepříteli, než riskovat kvůli němu porážku. Já však na dané věci nevidím nic ponižujícího. Kdyby náš lid dnes jako skupina (jestli to někdy udělá) změnil svůj názor na tento bod, bylo by to jen uznáním toho, že dnes je lépe informován, než včera. Znamenalo by to prostě krok vpřed, což není nikdy ponižující, leda jen pro ty, jejichž názorová pýcha jim nedovolí připustit, že se mohou mýlit. Byl by to zkrátka krok blíže k víře velkých reformátorů od doby Pavla po dobu Luthera a Wesleyho. Byl by to krok blíže k jádru poselství třetího anděla. Tento názor, který zastávám, nepovažuji vůbec za nový. Není to nová věroučná teorie. Všechno, co učím, je

dokonale v souladu se základními principy pravdy, které zastává nejen náš lid, ale i všichni význační reformátoři. A tak si nepřipisuji žádnou zásluhu za to, že ji podporuji. O této teorii tvrdím jedině: že je důsledná, neboť se přidržuje základních principů evangelia.

Dříve, než to uzavřu, nemohu se udržet, abych nevyjádřil lítost nad tím, že ve Tvé knize (na straně 78) vidím výraz „velmi vychvalované učení o ospravedlnění vírou“. Znáš nějaký jiný prostředek ospravedlnění? Tvá slova jako by naznačovala, že si myslíš, že to učení se přeceňuje. [71] Jedním jsem si jistý, a sice tím, že ti, kteří zastávají tu teorii zákona, kterou se snažíš prosazovat, učení o ospravedlnění vírou nepřecenili, neboť ta teorie vede nevyhnutelně k závěru, že lidé jsou ospravedlněni zákonem. Ale když čtu **Řím 3:28** a čtu také, že Pavel neznal mezi Korintány nic, jen Ježíše Krista, a to toho ukřižovaného (**1 Kor 2:2**), a že „*spravedlivý bude žít z víry*“ (**Fil 3:9**), a že „*tím vítězstvím, které přemohlo svět je naše víra*“ (**1Jan 5:4**) a že Pavel chtěl být nalezen, když Kristus přijde, jako takový, jenž nemá nic, jen „*spravedlnost z Boha, založenou na víře*“ (**Fil 3:9**), docházím k závěru, že učení o ospravedlnění vírou nelze přecenit. Můžeš to nazývat „velmi vychvalované“ učení, pokud chceš; přijímám to slovo a říkám s Pavlem: „*Kéž se mi nestane, abych se chlubil, leda křížem našeho Pána Ježíše Krista, skrze nějž je pro mne svět ukřižován a já pro svět.*“ (**Gal 6:14**).

Doufám, že budeš tento dopis číst v témže duchu, v jakém je napsán, a že budeš přesvědčen, že jsem ho napsal jen s maximální náklonností a bratrskou láskou k Tobě osobně, a modlím se, aby Bůh vedl nás oba a celý svůj lid k nejdokonalejšímu poznání pravdy, jaká je v Ježíši, a zůstávám Tvým bratrem v Kristu.

E. J. Waggoner

Evangelium v knize Galatským

„A právě toto nej jednoznačněji dokazuje, že v **Gal 3** mluví apoštol o zkušenosti jednotlivce, a ne o dispenzačních změnách.“ – Evangelium v listu Galatským, strana 33

Tento dopis napsal E. J. Waggoner staršímu George Butlerovi v roce 1887. Představuje jedno z neklíčovějších hnutí v adventistických dějinách. V něm představené myšlenky odrážejí jádro konfliktu z roku 1888 o zvěsti spravedlnosti z víry.

Pro správné chápání *věčného evangelia*, jak je vykreslené ve **Zjevení 14:6**, je nutné správné pochopení smluv, aby to evangelium bylo věčné. Po dvou letech odporu proti této zvěsti napsala Ellen Whiteová ohledně Waggonerova názoru na smlouvy toto:

„Od té doby, kdy jsem minulou sobotu prohlásila, že pohled na smlouvy, jak ho vyučuje bratr Waggoner je pravdivý, zdá se, že mnohým myslím to přineslo velkou úlevu.“
– Ellen Whiteová, List 30, 1890

Myšlenky představené v této knížečce jsou klíčem k přijetí světla čtvrtého anděla. Odmítnutí tohoto poselství znamená jistou smrt, neboť tento dopis nastiňuje rámec pro přijetí poselství čtvrtého anděla, a proto Boží pečeti.